

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ.

ΕΤΟΣ Α΄.

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ, τῆ 15/27 Μαρτίου 1889.

ΑΡΙΘ. 4.

ΑΓΝΩ.

Εἰκὼν τοῦ Α. Χέφλιγγερ.

ΠΡΟΟΔΟΣ!

Excelsior!

Αυτός εἶνε ὁ Θεσπέσιος ἐπιπόδός, ὃν ἐπαναλαμβάνει κατὰ πᾶσαν στρουγγὴν ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν ἀνθρωπότητα νεανίας ἐν τῇ ἐξαίστῳ ποιήματι τοῦ ἀμερικανοῦ Λογκφέλλου.

Κρατῶν τὴν σημαίαν τῆς προόδου ἀναριχάται ἐπὶ ἀποκρήμνου ὕψους. Ὁ ποὺς του σφάλλεται καὶ ὀλισθαίνει ἐπὶ τῶν βράχων· αἱ χεῖρες του καθαρμάσσονται ἐκ τῶν τριβῶν· ὁ ἰδρῶς ῥέει στάγδην ἀπὸ τοῦ μετώπου του, ἀλλ' ὁ τολμηρὸς ὄρειβάτης δὲν ἀποκάνει, οὐδ' ἀποδειλιά. Ἀνέρχεται, ἀνέρχεται διαρκῶς, ἀσθμαίνων ἀλλ' ἐνδυναμούμενος ὅλον ἐν καὶ εἰς πάντα σταθμὸν ἀναβοᾷ: Excelsior! ὕψι λότερα!

Αὐτὸ ὑπῆρξεν ἀνεκὰθεν τὸ σύνθημα τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὴ ἡ λέξις ἤχησεν ὡς ψιθύρος ἄλαφρος τὸ πάλαι κατὰ τὴν πρώτην χαρναγὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ ἀντιχεῖ νῦν, ὅτε ὁ φωστὴρ αὐτοῦ μεσουρανεῖ τηλαυγῆς, σμερδαλέα ὡς φωνὴ βροντῆς ἀπὸ στόματος Θεοῦ ἐκπορευομένης. Αὐτὸ ἦτο τὸ σύνθημα τὸ κανονίζον τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κατ' αὐτοὺς προσέειπε τοὺς χρόνους, ὅτε νύξ κελαινὴ ἀμαθείας καὶ προλήψεων ἐπεξετάθη ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τὴν δόξαν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, ὅτε τὸ ὑπόδοιλον πνεῦμα ἐγγιγρόρει ἐν τῇ σκοτεινῇ κελίῳ μοναχοῦ τινος ἢ ἐν τῇ ἐρημικῇ σπουδαστηρίῳ σοφοῦ.

Πόθεν ὠρμήθη ὁ ἄνθρωπος καὶ ἕως τοῦ θά φθάσῃ ἀναβαίνων; Ἐδῆλα καὶ μυστηριώδη τὰ προβλήματα ταῦτα, ἅτινα ὁ νοὸς ἀδινατεῖ νὰ ἐπιλύσῃ. Ἀπὸ τοῦ σημείου, εἰς ὃ ἀνήλθομεν κύπτοντες βλέπομεν χάος καὶ ἀνεγείροντες τὰ ὄμματα βλέπομεν ἕτερον χάος ὑπερκείμενον. Βάθος ἀπύθμενον χάνει πρὸς τὰ κάτω καὶ ὕψος δυσθεώρητον, ὑπερνέφελον ἐγείρεται ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μας· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐξακολουθῶν τὴν ἀναρχὸν ἕως καὶ ἀτελείτητον ἀνάβασιν φωνεῖ θαρραλέως κατὰ πᾶν αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρόσω βήμα: Ὑψηλότερα!

* * *

Πόθεν ὠρμήθημεν; ποία ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφετηρία ἡμῶν τῶν γηγενῶν; ποία ἡ πρώτη βαθμὴς τῆς ἀπειρομεγέθους ταύτης κλίμακος, ἧς τὴν βᾶσιν καὶ τὴν κορυφὴν κρύπτουσι τὰ ἑρέβη τοῦ παρελθόντος καὶ αἱ νεφέλαι τοῦ μέλλοντος;

Ἰλιγγιώμεν ἀναλογιζόμενοι, οὐδὲ κἂν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν πότε καὶ τίνι τρόπῳ ἤρχισεν ὁ ἄνθρωπος νὰ χρησιμοποιοῖ τὸ δῶρον τοῦ λογικοῦ, ὅπερ προνομικῶς μεταξὺ πάντων τῶν κτισμάτων ἐχάρισεν αὐτῷ ἡ φύσις.

Παραλείπω μερικὰ πράγματα κοινὰ, ἅτινα ὑποτίθεται, κατὰ συνθήκην μᾶλλον ἢ κατ' ἐπισημονικὴν ἐξακριβώσιν, ὅτι εἶνε ἐγγενῆ εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπομένως γνωστὰ αὐτῷ καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἀρχέγονον αὐτοῦ κατάστασιν. Δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ἐκ συγκταβάσεως ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐμπύτος ἐγένωσκε ν' ἀποφλοιῇ τὰ πορτοκάλια — ὑποθέτομεν ὅτι ὑπῆρχον τότε τοιαῦτα — νὰ θλά τὸ κέλυφος τῶν καρῶν καὶ νὰ ἐξάγῃ τὴν καλὴν πρὸς βρωσὴν σάρκα αὐτῶν, νὰ κατασκευάζῃ ἀπὸ τινος κλάδου δένδρου βακτηρίαν διὰ νὰ ἐρεϊδῆται ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὸ γῆρας, νὰ προσφυλάσσεται ὑπὸ σκέπην φυσικῆν ἢ χειροποιήτων ἀπὸ τῶν παντοίων ἀτμοσφαιρικῶν ἐπιρροῶν. Ἄλλ' ἡ σκέψις βεβαίως καὶ οὐχί τὸ ἔμφρον, ἀλλ' ὁ ἔνθεος ἐκεῖνος σπυδιρ τῆς διανοίας, ὁ ὑποκεκρυμμένος ἐν τῇ παχυλῇ καὶ νοητῇ ἐγκεφαλῷ του τὸν ὀδήγησεν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν πλείστων ἄλλων πραγμάτων χρησίμων ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν εἰς τὸν ἀπαραίτητον ἐπιθετικὸν ἢ ἀμυντικὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, εἰς τὴν βαθμιαίαν τελειοποίησιν τῶν μέσων τῆς ὁσμῆρας προϊούσης εὐζωίας.

Τίς ἦτο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὁ ἄψας πῦρ διὰ τῆς προστριβῆς ἐξῶν σκληρῶν ἢ λίθων, ὡς πράττουσιν ἀκόμη ἄγριοι τινες τῆς Πολυνησίας; τίς ὁ πρῶτος κατασκευάσας μάχαιραν ἢ πέλεκυν ἐκ

λίθου; τίς ὁ πρῶτος φονεύσας θήραμα διὰ σφενδόνης ἢ ὁ διανοηθεὶς ν' ἀγρεύσῃ ἰχθὺν δι' ἀγκίστρον; Καὶ τίς ὁ προνοητικώτατος ἐκεῖνος καὶ εὐεργετικώτατος βροτὸς ὁ ἐπινοήσας νὰ σπείρῃ τὸν σίτον, νὰ θερίσῃ αὐτόν, νὰ τρίψῃ τοὺς κόκκους εἰς κόμην καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ κατασκευάσῃ τὸν ἄρτον, ἢ νὰ παρασκευάσῃ πόμα ζεῖθωρον ἐκ τοῦ ὅπου τῆς σταφυλῆς, ἢ νὰ ἐκθλίψῃ τὸν καρπὸν τῆς ἐλαίας καὶ νὰ ἐξάγῃ ἐξ αὐτοῦ τὸ ἕλαιον τὸ παρέχον λάμπην παρήγορον κατὰ τὰς σκοτεινὰς τῆς νυκτὸς ὥρας;

Οἱ ἀρχαῖοι ἀδινατοῦντες ἢ βαρυνόμενοι νὰ καταγείνωσι περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν τοιούτων δυσεπιλύτων ζητημάτων κατέφευγον εἰς τὸν ἀπὸ μηχανῆς Θεόν. Ὁ Ἐρμῆς ἐφεῦρε τοῦτο, ὁ Ἀπόλλων τὸ ἄλλο, ἢ Ἄθηνά ἐδίδαξεν ἐκεῖνον, καὶ οὕτω καθέξῃς. Πλὴν ἡ τοιαύτη εὐσεβὴς ἐξήγησις δὲν ἱκανοποιεῖ πλέον τὸ θετικὸν καὶ ἀκριβολόγον πνεῦμα τῶν νεωτέρων χρόνων· ἄλλως τε ἢ ἀνάμειξις αὐτῆ τοῦ θείου μᾶλλον πρὸς ζημίαν αὐτοῦ ἀποβαίνει, διότι μετὰ τὴν παρ' αὐτοῦ ἐφεύρεσιν ἢ ὑπόδειξιν τῶν πρώτων αὐτῶν ἀπλῶν καὶ ἀτελῶν μέσων πολλὰ, ἀναριθμητὰ ἀνεκαλύφθησαν τελειότερα καὶ θαυμασιώτερα, ἅτινα τὸ θεῖον φαίνεται ὅτι δὲν ἐγένωσκε μολοντό αὐτὸ κατὰ τὴν γενικὴν πεποιθήσιν οἷδε „τά τ' ἐόντα, τὰ τ' ἐσοόμενα πρὸ τ' ἐόντα.“ Καὶ τῇ ἀληθείᾳ δύσκολον εἶνε νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι ἡ Δημήτηρ, λόγου χάριν, ἀν ἐγένωσκεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν τελειοποίησιν τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων, ἀντὶ νὰ διδάξῃ τὸν Τριπτόλεμον τὴν χρῆσιν τοῦ ἀπλοῦ ἐκεῖνου καὶ ἀρχαίου ἀρότρου, τοῦ κοπιωδῶς διανοίγοντος καὶ νῦν εἰσέτι αἰλλασκας εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐλληρικαῖς ἐπαρχίαις ἀγρούς, δὲν ἐδίδασκεν αὐτὸν ἀμέσως τὴν χρῆσιν ἀρότρου μηχανικοῦ, ἢ ἀμερικανικῆς θεριστικῆς μηχανῆς!

Αἱ ἐφευρέσεις αὗται ἦσαν τόσα βήματα προόδου, ἐλάχιστα, μικροσκοπικὰ, βήματα μύρμηκος, ἀλλὰ σὺν τῇ παρόδῳ τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων ὁ ἄνθρωπος βαίνειν ἀδιαλείπτως εὐρέθη ἀρκούντως μακρὰν τῆς πρώτης ἀφετηρίας. Μήπως καὶ ὁ κἀνθαρος δὲν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Διός; Ἐφανίσθη εἰς τὸ μελαμβραθὲς χάος τοῦ παρφηχθέντος χρόνου τὸ ἄνθος τῶν ἐφευρετῶν αὐτῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ Νεῦτωνες, οἱ Φούλτωνες, οἱ Ἐδισων μεταξὺ τῶν τρωγλοδιτῶν προπατόρων μας. Δυστυχῶς αὐτὸς εἶνε ὁ κληρὸς τῆς δόξης· οὐ μόνον πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀπομεμακρυσμένους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλους εὐεργετήσαντας μυστηρώπως τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ἐποχὰς πολλῇ ἐγγυτέρας τὴν αὐτὴν ἔδειξαν οἱ μεταγενέστεροι ἀχαριστῆται. Γράφω τώρα ἐγὼ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ, τοῦ στυλποῦ, τοῦ λεῖου τούτου χάρτου χωρὶς ποσῶς ν' ἀναλογισθῶ ὅτι ἐὰν προγεγενημένος τις ἄνθρωπος δὲν ἤθελεν ἐπινοήσῃ τὴν κατασκευὴν του, θὰ ἤμην ἠναγκασμένος νὰ χαράσσω τὰς ιδέας μου ἐπὶ παπύρου ἢ ἐπὶ σκληρᾶς περγαμνῆς, καὶ ὅτι ἀντὶ τῆς εὐκάμπτου ταύτης καὶ εὐχρηστοῦ μεταλλίνης γραφίδος, ἦν ἄλλος πάλιν κατασκευάσει, θὰ μετεχειριζομένην τὸ τραχὺ πτερὸν τῆς χιγνός, ὑφιστάμενος τὸν τόσον δυσάρεστον εἰς τὰ νεῦρα τῆς ἀκοῆς τριγμόν του. Ἀκούω τὸν ἔρρυθμον κρότον τοῦ ἐπὶ τοῦ γραφείου μου ἐκκρεμοῦς, τοῦ πιστοῦ καὶ ἀκαμάτου αὐτοῦ μετρητοῦ τοῦ χρόνου καὶ οὕτε κἂν ἐπέρχεται εἰς τὸ πνεῦμά μου ἡ ἰδέα νὰ ἐξετάσω ἂν διεσώθη τὸ ὄνομα τοῦ τόσον ὀφελίμου ἀντικαταστήσαντος δι' αὐτῶν τὴν ἀτελή καὶ δύσχρηστον κλεψύδραν. Ἄπτω τὸ σιγάρον μου ἀκαριαίως δι' ἐνὸς φωσφορικοῦ πυρεῖου καὶ δὲν ἐνθυμούμαι ὅτι πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν ἢ αὐτῆ ἐργασίᾳ ἀπῆγει διὰ τῶν πυρεχθόλων καὶ κόπου καὶ χρόνου κατατριβῆν· καὶ δὲν τὸ συλλογίζεσθαι αὐτὸ οὐδ' αὐτὸς κἂν ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν, ὅστις διὰ τοῦ μονοπωλίου τῶν πυρεῖων ἀρθεταί πόρον οὐχί εὐκαταφρόνητον διὰ τὸν προῖπολογισμὸν τοῦ Κράτους!

Ὅπου καὶ ἂν στρέψω τὸ βλέμμα αὐτῇ ἡ ἰδέα τῆς ἀνθρωπίνης ἀχαριστίας ἀνορθοῦται ἐνώπιόν μου. Αὐτὸ τὸ ταπεινὸν ἀλεξιβρόχιον τὸ παρέχον πολῦτιμον σκέπην ἐν ὥρᾳ κακοκαιρίας, τίς πρῶτος ἀρᾶ

γε τὸ ἐπενόησεν; Αὐτὰς τὰς διόπτρας, τὰ παρεχούσας ἄνεσιν εἰς τὴν καταπεποννημένην ὄρασιν τίς πρῶτος ἐσκέφθη νὰ κατασκευάσῃ; Καὶ αὐτὸ τὸ κάτοπρον, καὶ αὐτὴν τὴν ψήφτραν, καὶ αὐτὸ τὸ ψαλίδιον καὶ αὐτὴν τὴν μικρὰν ἀλλὰ φιλεργὸν καὶ μεγαλοεργὸν βελόνην, ἧς τις μᾶς ἐνδοῖε, αὐτὰ τὰ παμπληθῆ μικρὰ ἀντικείμενα τὰ τόσον χρήσιμα εἰς τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας τοῦ βίου ποιοὶ ἀνόνημοι εὐεργεταὶ τὰ ἐδώρησαν εἰς τὰς συγχρόνους καὶ τὰς ἐπερχομένας γενεάς;

Φεῦ! οὐ μόνον τὰ ὀνόματα τῶν ἐφευρετῶν λησιμονοῦνται ἀλλὰ καὶ αὐτὰ αἱ ἐφευρέσεις ἐν τῇ αἰωνίᾳ πορείᾳ τῆς προόδου, ὅπως λησιμονοῦνται ἐν τῇ ἐξελίξει τὰ διάμεσα γένη. Ἄπὸ τοῦ πρώτου σκαριδίου ὅπερ κατασκευάσεν ὁ ἄνθρωπος ἐκ κορμοῦ δένδρου ὅπως διαπερατωθῇ εἰς τὴν ἀντίπεραν ποταμοῦ τινος ὄχθην μέχρι τοῦ ταχύπλου ἀτμήρους κολοσσαίου σκάφους, τοῦ διασχίζοντος ὑπερηφάνως τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μεταφέροντος τὸν ἄνθρωπον ἐν διαστήματι ἐλάττονι τῆς ἐβδομάδος ἐκ τῆς παλαιᾶς ἡπείρου εἰς τὴν νέαν, πόσα εἶδη πλοίων ἐμεσολάβησαν! Καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου βανασουρηγθέντος τόξου μέχρι τοῦ τουφεκίου Λεβὲλ πόσα ὄπλα δὲν ἐπενόησεν ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἴδιαν ἄμυναν ἢ πρὸς ὄλεθρον τῶν ὀμοφύλων του, πόσους καταπέλτας καὶ κριοὺς καὶ ἐλεπόλους καὶ ἄλλας πολεμικὰς ἢ πολιορκικὰς μηχανάς, αἵτινες τότε ἐθεωροῦντο θαυμάσια καὶ σήμερον θεωροῦνται κοινὰ ἀθύρματα; Ὁ πόργος τῆς Βαβέλ θὰ ἦτο οἰκοδόμημα παιρνοχάρτων ἀπέναντι τοῦ ἀνεγείρομένου νῦν ἐν Παρισίαις πύργου τοῦ Ἄιφελ, ὁ δὲ κολοσσὸς τῆς Ρόδου θὰ ἐφάνετο πυγμαῖα πλαγγὸν παραβαλλόμενος πρὸς τὴν ἐν Νεᾷ Ὑόρκῃ Ἐλευθερίαν, τὴν διὰ πυρσοῦ φωτιζούσαν τὸν κόσμον; Ὅταν τὴν ἐσπέραν βλέπω τὸ σέλας τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός Ἰλαρῶς διαχέομενον εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς λεωφόρους τῆς πόλεως μας, ἀναπολώ ἀκουσῶς τὸ ἔλαιον, τὸ μετριόφρον αὐτὸ βουστὸν τὸ ἐπὶ τόσους αἰῶνας εὐεργετήσαν τὴν ἀνθρωπότητα, τὸ προσφέρον ἀκόμη λάμπην εὐσεβῆ ἐν ταῖς κανδήλαις πρὸ τῶν ἁγίων εἰκόνων. Καὶ ἐνθυμούμαι τὴν ὀρειγαλκίην λυχνίαν τοῦ πατρικοῦ μου οἴκου, τὸν κανδήλιέτην, τὸν ἀχώριστον σύντροφον τῶν μαθητικῶν μου χρόνων, ὅστις μετὰ τὰ ποικίλα αὐτοῦ ἐξαρτήματα τὰ κρεμάμενα διὰ μικρῶν ἀλύσεων ἀπὸ τοῦ Λυχνοστάτου, τὰ ψαλιδία, τὰς διὰ τὴν θρυαλλίδα βελόνας, τοὺς κωνοειδεῖς σβεστήρας, μ' ἐβοήθει διὰ τοῦ πραέος φωτός του εἰς τὴν νυκτερινὴν μελέτην.

Ἄλλὰ τοιοῦτοι εἶνε τῆς προόδου οἱ μυστηριώδεις καὶ ἀνεξιχνίαστοι νόμοι. Ἀπὸ τοῦ σημείου ἐνθα ἀφικνούμεθα ἐκάστοτε δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν οὐ μόνον τὸν πυθμένα τῆς ἀβύσσου, ἐξ ἧς ἀνήλθομεν, ἀλλ' οὐδ' αὐτὰς κἂν τὰς βαθμιδὰς, ἅς πρὸ μικροῦ κατελιπομεν. Ἐμπρός, ἀεῖποτε ἐμπρός! ὕψηλότερα! βοᾷ ἡ Εἰμαρμένη, καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τὸ ἀπαράβατον πρόσταγμά της ἀνερχόμεθα ἀδιακόπως. Ἡ ὠφέλεια μᾶς ἐπενερέσεται, μᾶς ἀνακαλύψει εἰνε συνηθέστατα πρόσκαρος, καὶ ἂν τις διαρκῆ ἐπὶ περιόδον χρόνου σχετικῶς μακρᾶν, ἐτέρας ἢ διάρκειαι ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν βίον τῶν παρὰ τὸν Ἰπτανιν μυθικῶν ἐντόμων. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἐν τῇ ἀγνοίᾳ μας θεωροῦμεν βιώσιμον καὶ θαυμαστὸν ἐσσεῖ, χρησιμεῖει πολλὰκις ὡς ἀπλοῦν μεταβατικῶν μέσων, ὡς γέφυρα μετάγουσα εἰς ἄλλο στάδιον προοδευτικῆς ἐργασίας. Ἐκ τῆς μᾶς ἰδέας ἐκπορευοῦται ἐτέρα καὶ αὕτη πάλιν περιέχει τὸν σπόρον νέας ἐκπλήξεως. Ἡ ἀληθινὴ ἰσχύς ἐν τῇ προόδῳ εἶνε πολυδαίδαλος καὶ διαφεύγει τὴν ἐνδολεχθῆ ἔρσηναν, ἐνίοτε δὲ γεγονὸς τι ἀσήμαντον ἢ μεμνομένον κατὰ τὸ φαινόμενον ἀποτελεῖ κρίκον τῆς μεγάλης ἀλύσεως, ἦν ἀπανταχοῦ κκετριγάζεται ἢ ἀνθρωπίνῃ διάνοια. Τοῦτο ἰσχύει καὶ διὰ τὰ μεγάλα καὶ διὰ τὰ ἐλάχιστα, καὶ διὰ τὰς ἀνακαλύψεις, ἐφ' αἷς μεταρσιούται ἢ ἀνθρωπίνῃ ὑπερηφάνειᾳ καὶ διὰ τὰς ταπεινὰς ἐπινοήσεις, αἵτινες θεραπεύουσι πεσοτάτας ἀνάγκας τοῦ βίου. Ἐν μῆλον πίπτον διδάσκει τὸν νόμον τῆς βαρύτητος· τὸ πῶμα ἐνὸς λέβητος ἀποκαλύπτει τὴν φοβεράν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ καί, ὡς λέγεσται, ὁ Ἐδισων ἀνεῦρεν ἐντὸς τοῦ βάθους ἀπλοῦ κυλινδρικοῦ πύλου τὸ μυστήριον τοῦ φωνογράφου. Προχθὲς ὁ ὑποδηματοποιὸς πρὸς ὃν εἶχα παραδώσει ζεύγος ὑποδημάτων πρὸς ἐπιδιόρθωσιν μοὶ ἔλεγε:

— Δὲν εἶνε φόλα αὐτό, κύριε, ὄχι! εἶνε . . . — Καὶ μοὶ εἶπε λέξιν τινὰ τῆς τέχνης του, ἣν δὲν ἐνθυμούμαι πλέον. — Αὐτὸ μᾶς τὸ ἔμαθαν οἱ Γάλλοι ὅταν ἦλθαν εἰς τὰ 54.

Οἱ Γάλλοι! φαντάσθητε λοιπόν. Ἐπρεπε νὰ ἐπέλθῃ ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος, νὰ κινήθωσιν αἱ στρατιαὶ τῆς Δύσεως, ν' ἀποπειραθῆ καὶ ἡ Ἑλλάς νὰ συμμετάσχη τοῦ ἀγῶνος, ν' ἀποφασισθῆ ἡ κασχί, ν' ἀποβιβασθῶσιν οἱ Γάλλοι εἰς τὸν Πειραῶ διὰ νὰ γνωσθῆ ἐν Ἀθήναις καὶ νέα μέθοδος ἐπιδιόρθωσης ὑποδημάτων!

* * *

Καὶ ὅπως ἀποβαίνει ἄθλιον καὶ ἀνεξερεύνητον τὸ παρελθόν, οὕτω, διὰ μείζονα ἔτι λόγον, ἄθλιον καὶ κρύφιον πρόκειται τὸ μέλλον.

Εὐφάνταστοί τινες συγγραφεῖς παίζοντες μᾶλλον ἢ σοβαρευόμενοι, ἠθέλησαν προσεξοφλοῦντες τοῦ κοινῶ τὴν ἔμφρον περιέργειαν νὰ παραστήσωσι προκαταβολικῶς καὶ ἐξ εἰκασίας τὰ θαυμάσια τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἄλλ' ἔπαθον πάθημα ἀστειόν· ὅλα αὐτὰ ἄτινα ὠνευρέθησαν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ὑπαρχόντων δεδομένων ὡς συμβησόμενα μετὰ ἑκατὸν ἔνιαυτούς, ῥάγιδην ἐπραγματοποιήθησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν, πρὶν κἂν ἀκόμη, ἀ' ἐκδόσεις τοῦ βιβλίου τῶν πολλαπλασιαζόμενα ἀμειψῶσιν αὐτοὺς διὰ τὸν κόπον τῆς φαντασίας τῶν· εἰς ἐπιμέτρον μάλιστα ἐπῆλθον νέαι καὶ ἀπροσδόκητοι ἐφευρέσεις, ἅς οὐδὲ κἂν ἐφαντάσθησαν καὶ αἵτινες ἀνέτρεψαν τὰς βᾶσεις τῶν ἑαυτῶν φαντασιοκοπιῶν.

Ἡ ἐξουδερκὴς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην μεγαλοφυΐα τοῦ Βοναπάρτου ἠμβλυώπησε δυσπίστως πρὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτμοῦ ἀμυδρῶς τότε τὸ πρῶτον διαφανείσης. Ὑστερον ὁ Κορσικανὸς Τιτὰν ἀπὸ τῆς βραχυδούς νηϊδὸς ἐνθα προσεπασσαλεύθη εἶδεν ἴσως τὸ πυρφόρον σκάφος διελαύνον χορηγὸν ἀναμέσον τῶν ὠκεανείων κυμάτων καὶ πικρὸν ἔγρυσε δάκρυ μεταμείλειας. Ὁ ἀτμὸς ὑπῆρξεν ὁ γίγας τῶν ἐφευρέσεων, καταπλήξας ὡς οὐδὲν ἄλλο κατόρθωμα τὴν ἀνθρωπότητα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος. Οἱ ἠρωϊκοὶ πρόμαχοι τοῦ Μεσολογγίου βλέποντες ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων σκάφος κινούμενον ἄνευ ἰστίων καὶ ἐρευγόμενον καπνὸν μέσον τοῦ ἀποκλείοντος τὰ παρὰ τὴν πόλιν τεναγῆρ τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου, ἐσταυροκοποῦντο ἐκθαμβοὶ καὶ ἐνόμιζον ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῶν πίστει, ὅτι ὁ ἄγιος Νικόλαος μετέβαινε νὰ πυρπολήσῃ τὰ σκάφη τῶν πολεμίων. Ἐν ἔτει 1852 ἀκόμη τὰ ἀτμόπλοια ἐθεωροῦντο ἐν Ἑλλάδι ὡς σατανικὴ ἐφεύρεσις καὶ ὁ Παπολάκης, διερμηγνὸς τῶν ἀγαθῶν προλήψεων τοῦ ὄχλου ἀπεκάλει αὐτὰ „καρτότσις τοῦ Διαβόλου!“ Καὶ ἦμως ὁ ἀτμὸς, ὁ βαρυβρεμέτης καὶ πανίσχυρος ἀτμὸς ἐγήρσεν ἦδη, δὲν ἀπατεῖται δὲ μαντικὸν χάρισμα ὅπως ἐνοήθη τις ὅτι λεληθῆνα ἐνεργεῖα καταβάλλεται πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ βασιλεία του ἐγγίζει εἰς τὸ τέρμα. Καὶ ὅσον ὑποχωρεῖ ὁ ἀτμὸς, τόσον ἐνδυναμοῦται ὁ ἠλεκτρισμὸς, δύναμις ὑπερφυγῆς δαμάσασα ἐκασιθητῶς τὴν τυραννίαν τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀποστάσεως, ὅφ' ἦν ὑπετάσσεται στένων ὁ ἄνθρωπος ἀπ' αἰῶνων. Πυκνὸν δίκτυον συμμάτων ὡς πολὺπλοκον φλεβικὸν σύστημα περιζωννύει τὸν πλανήτην μας καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀστραπαικῶς περιτρέχει ὁ ἀνθρώπωνος λογισμὸς· καὶ αὐτὸς ὁ φθόγγος καὶ αὐτὴ ἡ ζωσά φωνὴ διαβιβάζεται ἐν ἀκαρπείᾳ πέραν τῶν ὄρων καὶ τῶν θαλασσῶν. Τῆς διηγγίεται τὰ θαυμάσια, ὅσα ἐπενόησεν ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη χρησιμοποιοῦν τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν αὐτῷ ἐξαισίαν ταύτην ἰσχύν; Ἄλλὰ καὶ τίς φαντασθήσεται τὰ θαυμασιώτερα ὅσα ἐγκρύπτει ζηηλότως ἡ φύσις εἰς τὸ μυστηριώδες αὐτῆς ἐργαστήριον καὶ θ' ἀποκαλύψῃ ἴσως βαθμιδῶν εἰς τὰς ἐπιγεννησομένας γενεὰς ὅταν ἐπιστῇ ἡ πεπρωμένη στιγμή;

Ὅχι, οὐδεὶς δύναται νὰ μαντεύσῃ, οὐδεὶς δύναται νὰ προῖδῃ. Ἀντιθέτως πρὸς πάντα φυσικὸν νόμον, ὅσον προβαίνει ἢ ἀνάγνις ἡμῶν πορεῖα τοσοῦτον καθίσταται ταχύτερα. Τὸ εἶδωλον τῆς χθὲς καταρρίπτει ἐμπαιζούσα ἢ σήμερον καὶ ταύτης πάλιν τὸ θαῦμα διαλύει χλευάζουσα ἢ ἐπιούσα. Πρὸ τριακοντα καὶ ἐξ ἑτῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐθεῶντο κεχρηγότες τοὺς ἀντανάκτατικούς φανούς, δι' ὧν ἡ

τότε δημοτική αρχή εκτέλεθη να φωτίση μέρη τινά της πόλεως, θεωρούντες αυτούς ως τὸ ἄκρον ἄκρον της προόδου· μετά τινα ἔτη ἔχαινον ἐπίσης ἐνεοὶ πρὸ τῶν φανῶν τοῦ φωταερίου, σήμερον δὲ οἱ ἐπαρχιώται, οὗς μεταφέρει ἀθημερὸν ἀπὸ τὰς ἐστίας των ὁ σιδηρόδρομος της Πελοποννήσου, θεωροῦσιν ὡς τὸ φυσικώτατον πρᾶγμα τοῦ κόσμου νὰ διέρχονται τὴν κοινορτώδη πλατείαν τοῦ Συντάγματος ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἠλεκτρικῶν φώτων. Καὶ ἂν εἴπωσιν εἰς τινα ἐξ αὐτῶν ὅτι τὸ φῶς αὐτῶν θὰ φθάσῃ ἴσως μίαν ἡμέραν καὶ μέχρι τοῦ πατρικοῦ του χωρίου καὶ ὅτι θ' ἀντικαταστήσῃ τὴν καπνίζουσαν χαλκίνην λυχνίαν τὴν κρεμασμένην ἀπὸ τῆς μαυρισμένης δοκοῦ της ὀροφῆς, δὲν ἔχει δυσκολίαν νὰ τὸ πιστεύσῃ. Τὸ πιστεύει ἀκριβῶς διότι εἶνε παράδοξον, διότι εἶνε ἀπίστευτον. Credo quia absurdum.

Υψηλότερα! αὐτὸ εἶνε τὸ πρόσταγμα καὶ εἰς αὐτὸ ὑπέκει ἡ ἀνθρωπότης, ὅλον ἐν ἀνερχομένη. Πλὴν εἰς τὸ αἰσθημα της ἀλαζονείας ὕπερ ἐμπνέει αὐτῇ ἡ διαρκὴς ἀνύψωσις, παραιοῦσι σκέψεις τις νόσουσα ἀλγεινῶς τὴν καρδίαν. Ἄρα γε διὰ της προόδου καθίσταται ὁ ἄνθρωπος εὐτυχέστερος; ἄρα γε μέλλει ποτὲ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελείαν εὐτυχίαν;

Ὅμοι! οὐδέμια ὑπάρχει περὶ τοῦτου ἐγγήγας, καὶ ἡ πείρα μάλιστα τὸ ἐναντίον διδάσκει. Ὑπὸ τὴν ἔσπιν ταύτην ἡ πλάνη προήσπιζε τοὺς ἀρχαίους ἡμῶν προπάτορας καὶ διέθροπτε μᾶλλον τὴν ἐαυτῶν φιλαυτίαν ἢ σφαλερὰ ἰδέα περὶ της μονοκρατορίας καὶ παντοδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερον τὰ τελειότατα τηλεσκοπικὰ μηχανήματα δι' ὧν ἐξερευνᾶται τὸ ἄπειρον τοῦ αἰθέρος διάστημα μεταφέρουσι τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν ἀχανῆ ὠκεανὸν τῶν κόσμων, ὡς μεταφέρει ὁ Ἐωσφόρος τὸν Κάιν τοῦ Βόρωνος ἐπὶ τῶν πετρῶν του, διὰ νὰ καταδείξωσιν αὐτῷ τὴν σμικροτήτά του. Καὶ

πάλιν οἱ θαυμαστοὶ ἐκείνοι φακοί, δι' ὧν κατατέμεται μέχρι τοῦ ἀπειροστοῦ ὁ μικρόκοσμος, δι' ὧν ἐξακριβοῦται ἡ ὑπαρξὶς μυριάδων μικροοργανισμῶν, ζώων καὶ συνταρασσομένων ἐν τῇ ἐλαχίστῃ ἱκμάδι, ἐν τῇ ἐλαχίστῃ της ὕλης μορίῳ, ἀποκαλύπτουσι εἰς τὸν ἑκθαμβὸν τοῦ ἀνθρώπου ὀφθαλμὸν στρατιάς ἀναριθμήτους ἀοράτων ἐχθρῶν ὑφ' ὧν περικυλλοῦται. Ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ οἰκοδομήματος, ὕπερ ἀνεγείρει φιλοπόνως ἡ ἐπιστήμη περιπλανᾶται τὸ φάσμα της συμφορᾶς, ὡς ὁ παράδοξος ἐκείνος καὶ μυστηριώδης ἀνὴρ, ὁ κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Ἰωσήπου Φλαβίου περιερχόμενος ἐπὶ τῶν τειχῶν της πολιορκουμένης Ἱερουσαλήμ καὶ βοῶν: „Ὁὐαὶ σοί, Ἱερουσαλήμ!“ Καὶ ὅμως ἀναβαίνομεν, ἀναβαίνομεν διαρκῶς, ὑπακούοντες εἰς τὸ θέλημα της Εἰμαρμένης. Μήτοι ἀφ' ἡμῶν ἐξήρτηται νὰ μετατρέψωμεν τὸ θέλημα τοῦτο ἢ ν' ἀποχωρίσωμεν τ' ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν δεινῶν; Ὅσα εὐεργετήματα καὶ ἂν παράσχῃ ἡμῖν ἡ πρόοδος, αἱ μεγάλα καὶ αἱ μικρὰ συμφοραὶ δὲν θὰ παύσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ μαστιζῶσι τὸ ἀνθρώπινον γένος, θὰ ὑπάρχωσι δὲ πάντοτε ὡς ἀντιστάθμισμα τῶν παροχῶν της προόδου τὰ φύχῃ τοῦ χειμῶνος καὶ τὰ χεῖμεθλα, τὰ καύματα τοῦ θέρους καὶ οἱ κῶνωπες, αἱ διάφοροι ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιήρειαι καὶ αἱ βελκῆμαι τῶν ἐφημερίδων, οἱ πόλεμοι καὶ τὰ φορολογικὰ νομοσχέδια, αἱ ἐπιδημίαι καὶ οἱ ἐπικηδεῖοι ῥήτορες, ἡ ἔνδεια καὶ οἱ δικαστικοὶ κλητήρες. Ἡ ἀπόλυτος εὐτυχία εὐρίσκειται εἰς τὴν βᾶσιν ἢ εἰς τὴν κορυφὴν της κλίμακος, ἢν ἀνερχόμεθα· ἀλλ' οὐδέποτε θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν κορυφὴν, ὅπως εἶνε ἀμφίβολον ἂν ἐπὶ ῥεῖε ποτε βᾶσις.

Ἄθῆναι.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

Η ΔΙΩΡΥΞ ΤΟΥ ΠΑΝΑΜΑ.

(Μετὰ εἰκόνων.)

Η νεωτέρα Τεχνική, συνεπικουρον ἔχουσα τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ, τοῦτο ἔχει τὸ χαρακτηριστικόν, ὅτι δὲν ἐπιδιώκει μόνον τὴν σύντημιν τῶν ἀποστάσεων διὰ της ἐπιτεύξεως συντόμων καὶ ἀσφαλῶν ὁδῶν ἀλλὰ καὶ τὴν κατανίκησιν τῶν ἐμποδίων, ἅτινα αὐτῇ ἢ Φύσις ἔχει ἀπ' αἰῶνων ἐπισσωρευμένα καὶ ἅτινα τῶς ἐθεωροῦντο ἀκατανίκητα. Οἱ ἀγῶνες οὗς καταβάλλει εἰς τὰς τεράστιαι καὶ γιγάντιοι ἀλλ' ἐν τέλει ἡ νίκη ἐπιτέφει αὐτούς.

Ὁ κατ' ἐξοχίην δὲ τὸ μεγαλεπήβολον τοῦ αἰῶνος πνεῦμα ἀντιπροσωπεῖον εἶνε ὁ Φερδινάνδος Λεσέφ, ὁ διὰ τῶν μεγάλων αὐτοῦ ὕδροτεχνικῶν ἔργων παγκόσμιον φήμην κτησάμενος.

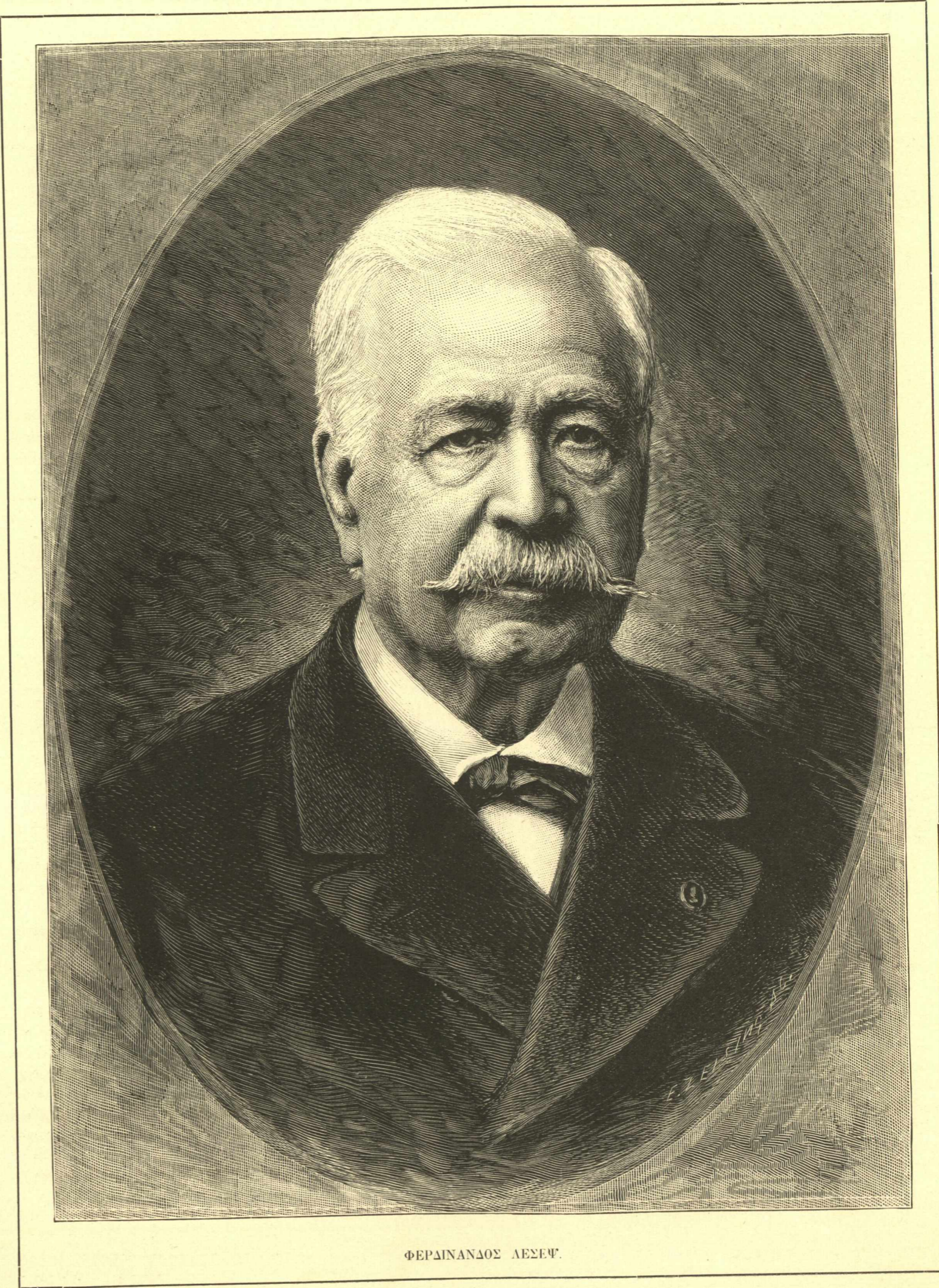
Πασιγνωστος τυγχάνει ἡ διώρυξις τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, δι' ἧς συνήνωσε τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ της Ἐρυθρᾶς παρασχῶν ἀνεκτίμητον ἐκδοῦλευσιν εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν συγκοινωνίαν ἐν γένει. Ἡ τομὴ ἀρξασμένη τὸ ἔαρ τοῦ 1859 ἤρχθη εἰς αἴσιον πέρας μετὰ δεκαετίης ἀρτύτους μόλθους καὶ τῇ 16 Νοεμβρίου 1869 ἐπανηγγυρίσθη ὑπερλάμπρως ὁ θρίαμβος τοῦ ἐξόχου τομέως δι' ἑορτῆς εἰς ἣν παρέστησαν οἱ ἐπισημότατοι τῶν Κρατῶν ἀντιπρόσωποι καὶ οἱ κορυφαῖοι τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν.

Ἦδη τὸ βλέμμα τοῦ Λεσέφ ἐστράφη ἐπὶ ἄλλον ἰσθμὸν, τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ, τὸν ἐνοῦντα τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν μετὰ της Νοτίου. Ἀπὸ κορυφῆς τινος ἐν τῇ μέσῳ ὑψομένης ἐφαίνετο ἔνθεν μὲν ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανός, ἔνθεν δὲ ὁ Εἰρηνικός, σχεδὸν γειτνιαζοντες, δέκα μόνον μίλλια ἀπέχοντες ἀλλήλων, ἐν ᾧ τὰ πλοία ἔνεκα της διαχωρίζουσης αὐτοὺς στενῆς λωρίδος γῆς ἠναγκάζοντο νὰ διανύωσι 1700 μίλλια ἐκτελοῦντα μακρὰν καὶ ἐπικίνδυνον περιφορὰν.

Ὁ Λεσέφ, εὐθὺς ὡς ἡ κυβέρνησις της Κολομβίας παρεχώρησε τὸ δικαίωμα της διατρήσεως τοῦ Παναμᾶ, ἴδρυσεν ἐν Παρισίοις ἐταιρίαν, προθύμως δὲ συνέρρευσαν πρὸς αὐτὸν περὶ τὰ 500 ἑκατομ. φράγκων. Ἀμέσως διὰ της συνήθους αὐτῷ δραστηριότητος ἐπελήφθη τοῦ ἔργου, ὕπερ ἐν τοῦτοις ἐνεῖχε μείζονας δυσχερείας ἢ τὸ της Σουεζίου διώρυγος· διότι ἀντὶ τῶν ἐκεῖ ἀμμωδῶν ἐκτάσεων καὶ τῶν χθαμαλῶν ἕλκων ἐνταῦθα ὠρθοῦντο τραχεῖς ὄγκοι βράχων στερρῶς ἀνθιστάμενοι εἰς τὴν σκαπάνην τῶν ἐργατῶν· προσθετέον δὲ καὶ τοὺς σφοδρούς τῶν Τροπικῶν ὕμβρους, οἵτινες ἐν μιᾷ νυκτὶ κατέστρεφον ἔργα ἐπὶ ἔτος ὅλον μετὰ κόπου συντελεσθέντα.

Ἡ διώρυξ ὠρίσθη νὰ ἔχῃ διὰ μέσου μὲν τῶν πετρωδῶν στρωμάτων τῶν λόφων καὶ τῶν ὄρεων εὖρος 22 μέτρων καὶ βάθος 8 1/2 ὅπως δύνανται νὰ διαπλέωσι καὶ τὰ μέγιστα τῶν πλοίων, ἐν δὲ τῇ πεδιάδι εὖρος 56 μέτρων. Ἐργάται περὶ τοὺς εἰκοσακισχιλίους μαῦροι καὶ ἰθαγενεῖς τὸ πλείστον ἔλαβον ἀνὰ χεῖρας τὸ πῦρον καὶ τὴν σκαπάνην, ἀλλὰ πολλοὶ κατέθῃκαν αὐτὰ διὰ παντός, διότι τὰ τέλματα τῶν πεδιάδων θανατηφόρα μιάσματα ἀναδίδοντα πολλὰς ψυχὰς ἄτις προΐψαν. Λευκοὶ ὀλίγιστοι εἰργάσθησαν διότι πολλῶ ἤττον τῶν ἰθαγενῶν ἠδύνατο ν' ἀντίσχωσι εἰς τὰς δηλητηριώδεις ἀναθυμιάσεις καὶ τὰς δυσκρασίας καὶ τὰς σκληραγωγίας.

Κατ' ἀρχὰς οὐχὶ δυσχερῶς διωρύχθησαν 44 χιλιόμετρα, ἀλλ' ἡ προσυτέρω ἐργασία προσέκοψε καὶ οἰκονομικῶς ἔλεθρος ἐπηλείετο εἰμὴ ὁ Λεσέφ κατώρθου τῇ 1880 νὰ συλλέξῃ ὑπὲρ της ἐπιχειρήσεως καὶ ἄλλα 600 περίπου ἑκατομ. φράγκων. Δραστηριῶς ἐξηκολούθησαν αἱ ἐργασίαι, ἀλλὰ πρόσκομμα δυσκατάβλητον παρενέβαλον οἱ μεταξὺ Ματαγιερ καὶ Ρίου Γράνδε τραχεῖς βράχοι ὀρθοῦ-

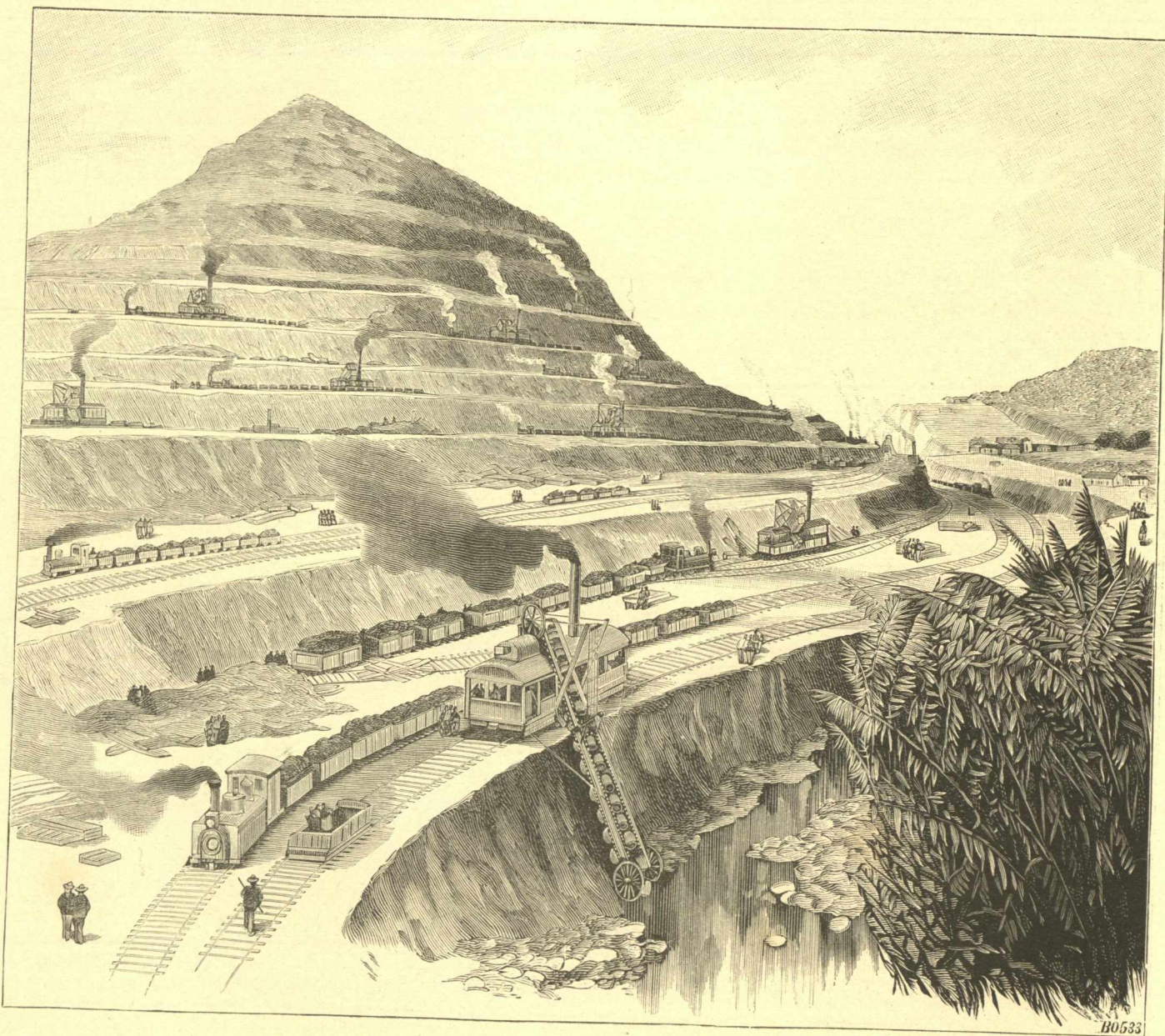
ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ ΛΕΣΕΦ.

μενοι εις ύψος 50 μέτρων έναχοῦ δὲ μέχρις 102 μέτρων. Οἱ γιγαντιαῖοι ἐκείνοι ὄγκοι κατεπόνθησαν τὴν ὀρυχὴν ὑπόνομοι συνεργήγγυον κλιμακῶδον τοὺς σκληροὺς λίθους· ἐπὶ τῆς οὕτω δὲ σκαφείσης πλευρᾶς τῶν βουνῶν κατασκευάσθησαν σιδηρόδρομοι, ἐπὶ τῶν τροχιῶν τῶν ὁποίων κατὰ πάσαν διεύθυνσιν κινῶνται ἀκαταπόστως 60 ἀτμάμαξα καὶ 2000 φορτηγοὶ ἄμαξα.

Πάσαι αἱ βοήθητικά μηχαναί, ἅς ἠδυνήθητὶ νὰ ἐπινοήσῃ ἡ Τεχνική, παρέχουσι τὴν ἐπιμορρίαν αὐτῶν εἰς γιγάντιον ἔργον, καὶ

ὀλοκλήρην ὑπὸ Γάλλων, αἱ δὲ μετοχαὶ τῆς ἐταιρίας εὑρίσκονται ἐν χερσὶ 600.000 μικρῶν κεφαλαίουχων.

Ἦδη τὰ τῆς ἐταιρίας περιήλθον εἰς δεινότερον σημεῖον. Καὶ ὁ μὲν πολὺς οἰκονομολόγος Λεροά-Μπωλιὲ προέτεινε τὴν διάλυσιν τῆς ἐταιρίας καὶ ἴδρυσιν νέας μετὰ κεφαλαίου 250 ἑκατομ. φράγγων πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν· τὸ δὲ ἐμποροδικεῖον τοῦ Σιγκουάνα, εἰς ὃ ἀνιγέχθη ἡ ὑπόθεσις, διώρισε τρεῖς διαχειριστάς μετὰ πλήρους πληρεξουσιότητος, ἔδωκε δὲ παράτασιν εἰς πάσας τὰς ὀφειλάς τῆς

ἐν τούτοις ἡ διώριξις σχεδὸν δὲν προχωρεῖ, τὰ δ' ἑκατομμύρια καταναλώθησαν, ἄνευ δὲ τῆς ἐμφανίσεως ἀπὸ μηχανῆς τινος θεοῦ οὐ μόνον εἰς τὴν ταχθεῖσαν προθεσίαν (9 Φεβρουαρίου 1890) δὲν θὰ ἦ ἔτοιμος ἡ διώριξις, ἀλλ' ἡ ἐπιχειρήσις ἐντελῶς θὰ ναυαγήσῃ.

Ἡ ἐπιχειρήσις αὕτη εἰ καὶ τιμῆ κατ' ἐξοχὴν τὴν Γαλλίαν κέκτηται μεγίστην διεθνή σημασίαν. Ἐν τούτοις οἱ λαοὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔδειξαν ἀδικαιολόγητον ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς αὐτήν μηδὲ τῶν Ἀμερικανῶν ἐξαιρουμένων. Τὸ μέχρι τοῦδε δαπανηθὲν ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς 1.369,316.000 φράγγων καταβλήθη σχεδὸν

ἐταιρίας· ἀλλὰ τὸ καθ' ὀλοκλήριαν ἀρνητικὸν τοῦτο μέτρον οὐδόλως δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.

Θ' ἀποσοβήθητὶ ἄρα γε ἡ κρίσις καὶ θὰ συντελεσθῇ πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος τὸ μέγα ἔργον;

Ὅπωςδὴποτε, ἂν ποτε συνενωθῶσι τὰ κύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ διὰ διώρυγος ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων κατασκευασθείσης — εἴτε ὁ γηραιὸς ἰδρυτὴς αὐτῆς ἐπιζῇ, ὅπως τὴν ἴδῃ, εἴτε μὴ — τὰ κύματα ταῦτα θὰ συμφοισβίωσι πρὸς τιμὴν τοῦ μεγαλειπολιτάτου ἰσθμοτόμου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

ΑΙ ΑΚΡΙΔΕΣ ΩΣ ΤΡΟΦΗ.

Θὰ ἐσφάλλετο τις πιστεύων ὅτι μόνον ἐν τῇ βαρβάρῳ καταστάσει ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν ἐαυτοῦ τροφήν τὸν κόσμον τῶν ἐντόμων, σκωλήκων, νυμφῶν, μυρμηκῶν, μυῶν ἀκρίδων κλπ. Οἱ Σῖναι ὡς ἠδίστην θεωροῦσι τροφήν τοὺς ὀπτοὺς καὶ ὠμοὺς σκώληκας τῆς γῆς. Οἱ ἐν Ρώμῃ τοῦ Λουκούλλου ὄπαδοὶ ἔτρωγον λίαν ἡδέως νύμφας κολοσπέτρων τινῶν. Ὁ σκώληξ τῶν Ἀντιλλῶν ὁπότες ἀποτελεῖ τὸ συνηθέστατον τῶν βρωμάτων ἐν τοῖς μεγάλαις δειπνοῖς τῆς χώρας· αἱ βδέλλαι παρατίθενται ἐν ταῖς τραπέζαις τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἰαπωνίας· αἱ μέλισσαι τρώγονται ὡς καρύκευμα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Κεϋλάνης· ὁ τέλειος σκώληξ ὡς καὶ ὁ ἐν καταστάσει χρυσαλλίδος εἶνε διὰ τὴν εὐάρεστον ἐν τῇ γῆσει ὀξύτητα περιζήτητον ἔδεσμα ἐν πολλαῖς τῆς οἰκουμένης χώραις. Οἱ λευκοὶ μύρμηκες εἰσι σφόδρα ἀγαπητοὶ παρὰ τοῖς Ἰθαγενέσι τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς, οἵτινες παραβάλλουσι αὐτοὺς πρὸς σακχαρώδη μυελὸν ἢ πρὸς ζύμην γλυκῶν ἀμυγδαλῶν.

Ἄλλ' ἐν τοῖς διαφόροις ἐντόμοις, ἐκεῖνα ὧν γενικωτάτη γίνεται ἐν τῇ τροφῇ χρῆσις, ἐν ταῖς θερμαῖς ἰδίως χώραις, εἰσὶν αἱ ἀκρίδες.

Ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Πλίνιος ἀναφέρουσι αὐτάς μεταξὺ τῶν μάλιστα ἐπιζήτητων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τοῖς Ρωμαίοις καὶ τοῖς Πάρθοις τροφῶν· παρὰ τοῦ Ἁγίου Ἱερωνύμου μανθάνομεν ὅτι παρὰ τοῖς Ἑλλήσι τὸ ἐκ τῶν ἀκρίδων παρασκευαζόμενον φαγητὸν ἐθεωρεῖτο εἶδος πολυτελείας οἷον ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ τὸ τρώγειν συκαλίδα ἢ ὀρυγομήτρας. Ἀκρίδας ἔτρωγε καὶ ὁ Βαπτιστῆς Ἰωάννης ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔνθα οὐδὲν ἕτερον ἦτο δυνατόν νὰ εὐρεθῇ.

Ἀκρίδες καὶ τέττιγες τρώγονται ὁμοί, βραστοί, ἐσαρχόπεπτοι, καπνιστοί, εἰς κόνιν μεταβληθέντες, τηγανητοὶ ἢ ὄπτοι ἐν κλιβάνῳ ἐντὸς φουράματος. Οἱ Ἰνδοὶ τοῦ Χιλῆ κατασκευάζουσι εἶδος ἄρτου δι' αὐτῶν ἐν ἐλλείψει σίτου. Πρὸς τοῦτο παραμονεύουσι τὰς θέσεις, εἰς ἅς αἱ ἀκρίδες κατέρχονται πρὸς διανοκτέρευσιν, εἴτα δὲ ἀνάπτουσι τοὺς θάμνους καὶ τὴν τέφραν συλλέγοντες κατασκευάζουσι δι' αὐτῆς πλακοῦντας. Ὁ Λίβηρικτων βεβασιὸς ὅτι ἐν πολλαῖς περιστάσεσι εἰσὶν ἀληθῆς εὐεργέτημα αἱ ἀκρίδες· ἀλευροποιούμενα, λέγει, καὶ μετὰ μικρᾶς δόσεως ἕλατος μεμιγμένα ἀποτελοῦσιν εὐάρεστον ἔδεσμα ἐπὶ πολλοὺς μῆνας διατηρούμενον· ὅπταί ἔχουσι τὴν γεῖσιν χόρτων, ἐν γένει δὲ εἰσι προτιμώτερα τῶν καρίδων. Ὁ διάσημος περιηγητὴς ὑπερτιμᾶ ἴσως ὀλίγον τοῦ ἐντόμου τούτου τὴν ἡδύτητα, ἀλλ' οὐχ' ἦττον ὑπάρχει ἀποδεδειγμένον ὅτι ἑκατομμύρια λαῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ εὑρίσκουσι ἐν αὐτῇ πρόχειρον καὶ ἄμα ἠδίστην τροφήν. Κατὰ τὴν ἀμερικανικὴν ἐπανάστασιν ὁ Οὐάσιγκτων εὗρε τοὺς γάλλους στρατιώτας θηρεῶντας ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀκρίδας καὶ εὐωχομένους διὰ τοῦ ἐκ τούτων παρασκευαζομένου ἔδεσματος. Ἐν τοῖς ἀναγλύφοις τῆς Νινευί τοῖς ἐκτεθειμένοις ἐν τῷ British Museum σκηνή τις παριστᾷ οἰκέτας φέροντας ποικίλα ἔδεσμάτων εἶδη εἰς συμπόσιον· μεταξὺ τούτων διακρίνονται οἱ κομίζοντες μακρὰς βράβδους, ἀφ' ὧν εἰσι προσηρημένοι ἀκρίδων ὄρμαθοί. Ἐν Μαρόκῳ αἱ ἀκρίδες ἐπερχόμενα προξενοῦσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος οὐχὶ μικρὰς καταστροφάς, ἐκάστοτε δὲ χρησιμοποιοῦνται ἐν μεγάλῃ μοίρᾳ ὡς τροφή καὶ τρώγονται ὅπταί ἐν τῇ ἐσχαρᾷ, προτιμώμενον τοῦ εἶδους τῆς μάλιστα ἐπιζήμιου τοῖς σπαρτοῖς ἀκρίδος, τῆς διακρινομένης ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀποδημητικῆς ἀκρίδος (Acridium peregrinum). Μεγάλῃ ὡσάυτως γίνεται τούτων κατανάλωσις καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ρωσίᾳ ὡς καὶ ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ.

Οἱ τοσοῦτοι λεπτοὶ περὶ τὴν διαίταν Ἀθηναῖοι ἔτρωγον ποικίλα διὰ τῶν ἐντόμων τούτων ἔδεσματα τεχνημένως ἡρτυμένα.

Οἱ Ἀραβες ἐν ἐποχῇ λιμοῦ κατέφυγον εἰς τὰς ἀκρίδας, ἅς ἐξηραίνοντες καὶ ἀλευροποιούντες κατασκευάζον πλακοῦντας, ἢ ἐν βουτύρῳ παρασκευάζουσι ἐφθᾶς· τοὺς πόδας καὶ τὰ πτερὰ ῥίπτουσι, τὸ δὲ σῶμα διατηροῦσιν ἐν δεσιδίῳ ὡς ἔδεσμα νοστιμώτατον.

Ἐν Γερμανίᾳ αἱ ἀκρίδες προὔξηνσαν ἐν ἔτει 1748 φρικώδεις καταστροφάς· ἀναφέρεται δὲ ὅτι οἱ κάτοικοι συνέλεγον τὰ ὠὰ αὐτῶν ὡς λεπτοτάτην τροφήν. Ἐν τινι περιέρῳ περὶ ἐδωδίμων ἐντόμων μελέτῃ ὁ κ. Ὀκτάβιος Σασσῶ περιγράφει τὰς ἐν χρήσει πρὸς παρασκευὴν τῶν ἐξ ἀκρίδων τροφῶν διαφόρους μεθόδους. Οἱ ἀρχαῖοι ἀφήρουν τοὺς πόδας καὶ τὰ πτερὰ τῆς ἀκρίδος· τὸ σῶμα παρασκευάζον κατ' ἐκλογὴν, βραστόν, ὄπτον, τηγανητὸν καὶ ἐν ἐσχαρᾷ. Ἐν Ρωσίᾳ καπνίζονται αἱ ἀκρίδες ὡς ἀρέγκα. Ἐν ταῖς ἀγοραῖς τοῦ Μαρόκου εἰσὶν ἀφθονώταται ἀλλ' ἔχουσι ἐλασιώδη καὶ ταγγὴν γεῖσιν, οἱ Μωριτανοὶ βράζουσιν αὐτάς πρὸς τῆς ἐν τηγανῷ ὀπτήσεως, ἀλλ' οἱ προνοητικώτεροι Ἰουδαῖοι τὰς ἀλατίζουσι καὶ διατηροῦσιν αὐτάς διὰ τὸ δεῖπνον τοῦ σαββάτου. Ὁ κ. Ρίλεϊ, ὁ ἐπίσημος τοῦ Μισσοριῆ ἐντομολόγος, πολλὰς τούτων χιλιάδας φαγῶν καὶ κατὰ πολλοὺς παρασκευασμένας τρόπους, ἐξεπλάγη εὐρῶν αὐτάς καλλίστας τὴν γεῖσιν, ἰδίως τὰς ὄπτας, αἱ δὲ ἐντομολογικαὶ ἐταιρεῖαι τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων ἐπαινοῦσιν ὡς ἔδεσμα εὐάρεστον.

Μετὰ τοσαύτας μαρτυρίας οὐδόλως παράδοξον φαίνεται, ὅτι ἀπὸ τῆς τοῦ 1874—1875 ἐπιδρομῆς τῶν ἀκρίδων παρ' αὐτοῖς, οἱ ἀμερικανοὶ ἐπεχείρησαν νὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτάς ὡς καταναλώσιμον τροφήν προῖον, καὶ ὅτι ἐν ἀπάσῃ τῇ δυτικῇ Ἀφρικῇ τὰ ἔντομα ταῦτα ἀποτελοῦσιν εὐχρηστοτάτην τροφήν καὶ οὐσιώδες ἐμπορίου εἶδος.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

Αἱ λέξεις δὲν εἶναι στρατιῶται, οἱ στρατιῶται δὲν εἶναι τάγματα. Βίσημαρχ.

Τὸ λέγειν „οὐδέποτε ἠλλάξα φρονήματα“ ταῦτον τῷ λέγειν ἡγενηθῆναι ἀναμάρτητος καὶ οὐδὲν ἔμαθον ἐκ τῶν διδαγμάτων τοῦ βίου. Ραοὺλ Λουβάλ.

Ἡ ζωὴ εἶνε ἔδεσμα, ὅπερ τέρεπει μόνον ὅταν καρνεύηται. Βίκτωρ Οὐγώ.

Ἡ γυνὴ εἶνε ὡς πάντα τὰ ἀσθενῆ ὄντα· οὐδαμῶς τολμᾷ ἢ εἶνε ἄγαν τολμηρά. Μαρία Βαλλιέρ.

Ὁ ἄνθρωπος πλάττει ὠραῖον ὅτι ἀγαπᾷ καὶ ὑπολαμβάνει ἰερόν ἐκεῖνο εἰς ὃ πιστεύει. Ἐρνεστος Ρενάν.

Ἡ μερίστη τῶν ἡδονῶν μετὰ τὴν τοῦ ἀγαπᾶν, εἶνε διὰ τὴν γυναικα, τὸ ὑποτάσσεσθαι. Γ. Λουρουϊ.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.

1.

Μ' ένα χαμόγελο χρυσό, με την καρδιά γεμάτη
 από χαρά ούρανια, μ' ακτινοβόλο μάτι
 ή νεαρή μανούλα

Κοιτάζει της αγάπης της ένα μικρό βλαστάρι
 που βοηθούν τ' αδελφια του την στράτα για να πάρη
 ώσαν μικρή βαρκούλα.

2.

“Ω! τί χαρά, Νά, στέκεται το όμορφο παιδάκι
 κι αναστηκάνει τρομαχτά τ' άθωο ποδαράκι,
 το πρώτο κάμνει βήμα.
 “Ωσαν πουλί περίφοβο έχει στο περιγιάλι,
 χωρίς να νοιώθη της ζωής καρμιά ανεμοζάλη,
 περνά το πρώτο κύμα.

Και μ' ένα του ξεφώνημα, μ' όλόχαρη καρδιά
 πέφτει μέσ' της μανούλας του την βόδινη ποδιά.

3.

Κι' αυτή στον μυρισμένο της τον κόλπο τ' αγκαλιάζει
 και με τὰ γέλια το φίλει κι' απ' την καρδιά της βγάζει
 την πλέον άδολη εύχή:

“Θεέ μου! καταυδόνε μεσ' της ζωής τόν δρόμον
 “τά πρώτά του τὰ βήματα, στον τρυφερό του ώμον
 “χώνε όλόχρονη βροχή!”

4.

“Της πατρικής 'Αγάπης Σου τήν "Αγια τήν Χάρι!
 “κι' όπου πατούν τὰ πόδια του λουλούδι και χορτάρι
 “να ξεφυτρώνη δροσερό.”

“Γερά σ' αυτό να περπατή το γήινο ταξίδι,
 “μπρός του ποτέ να μη βρεθή κουλουρισμένο φείδι,
 “μήτε λεοντάρι φοβερό.”

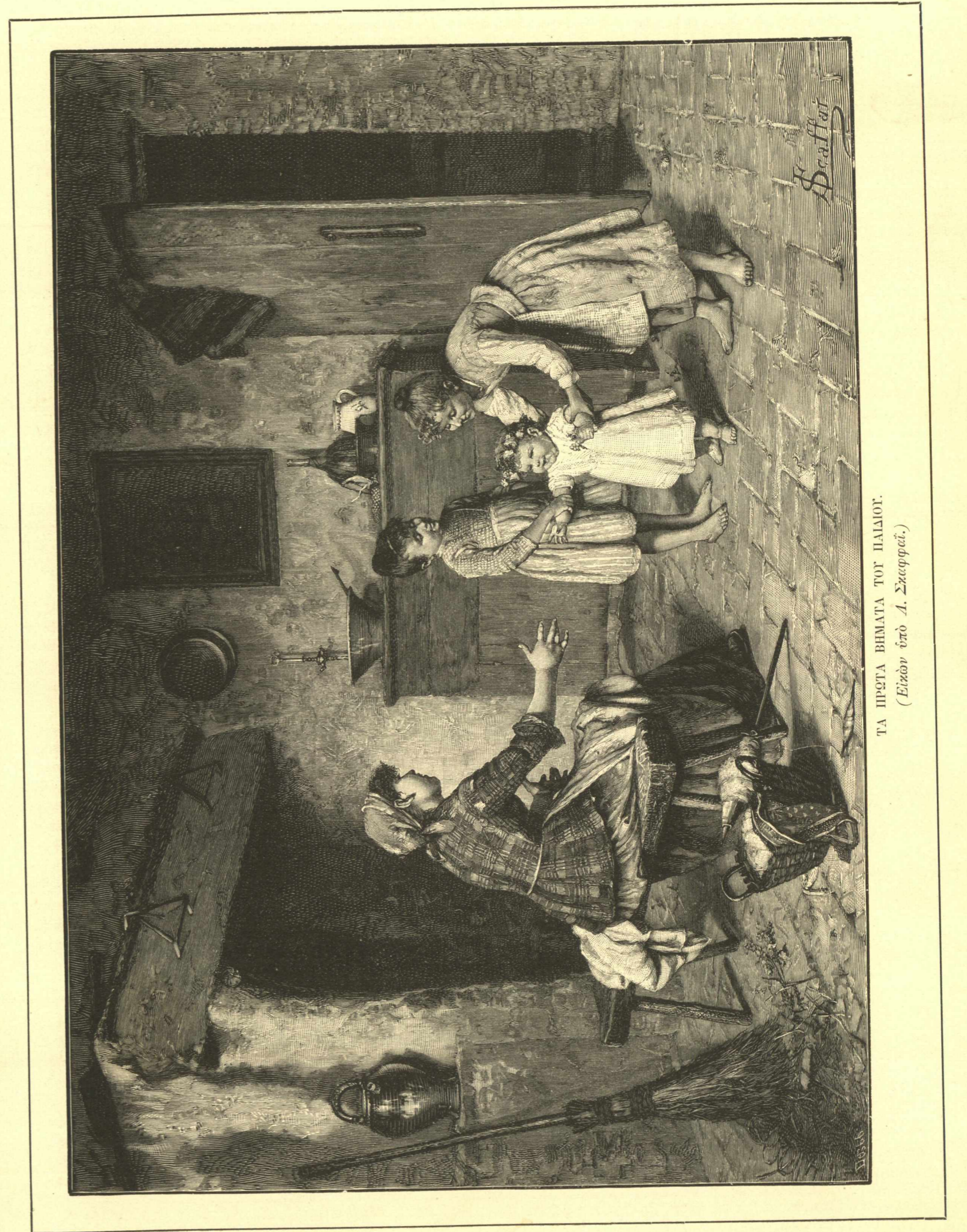
5.

Ετσ' ή μανούλα εύχεται απ' την θερμή καρδιά της.
 Κι' άφίνει πάλιν το μικρό την βόδινη ποδιά της
 και να σταθή γυρεύει.

Και πάλιν τ' αδελφάκια του το πιάνον τὰ χεράκια
 και στράτα, στράτα περπατούν τ' άθωα ποδαράκια
 κι' ή μάνα με χαμόγελο πάλιν τὰ συνοδεύει.

Έν Σμύρνη.

ΣΑΠΦΩ Κ. ΛΕΟΝΤΙΑΣ.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.
 (Είσιον από Α. Σκαργαί.)

Η ΔΟΥΛΗ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΡΩΣΣΙΚΟΝ

(Τέλος· ἴδε προηγ. φύλλον.)

3.

Ἀπὸ δύο περίπου ἑβδομάδων ἡ Ἰβανόβνα εὕρισκετο πλησίον τῆς νέας τῆς κυρίας, τῆς συζύγου τοῦ στρατηγοῦ Τόλλη. Ἡ πριγκίπισσα, ἥς ὁ σύζυγος, ὁ στρατηγός, πρὸς ἡμέρας περίπου ἕτους ἦτον ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Καυκάσου, διέταξε νὰ παρουσιάσῃ αὐτῇ τὴν νέαν θαλαμηπόλον ἀμέσως τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς της. Ἡ Ἰβανόβνα ἦτο ἀρκούντως φρόνιμος, ὅπως μὴ φερθῆ ἀναλόγως τῆς μεταβληθείσης θέσεώς της, διὰ τοῦτο ἔκλινε αἰθίμων τὸ γόνυ καὶ δὲν ἐθεώρησε ταπεινὸν νὰ θελήσῃ ν' ἀσπασθῆ τὴν χεῖρα τῆς νέας τῆς δεσποίνης, ἥτις ὅμως μὴ δεχθεῖσα τοῦτο, ἀνύψωσε τὰ χρυσὰ τῆς διοπτρα πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς — Λοιπὸν αὐτὸ εἶνε τὸ νόστιμον πρόσωπον, διὰ τὸ ὅποιον ἐτρελλάθη ὁ ἐξάδελφος, ἐφάνη ἐκφράξον τὸ βλέμμα τῆς, ἐθεώρησαν ὅμως καλλίτερον νὰ μὴν ἐξωτερικέσῃ τὰς σκέψεις της.

— Ἡ Κατίγκω, οὕτω ἔκαλετο ἡ πρώτη θαλαμηπόλος, θὰ σοῦ εἴπῃ τὰ καθήκοντά σου, εἶπε συντόμως. Πιστεύω, ὅτι εἰς τοῦτο θὰ ἐπιστήσῃς τὴν προσοχὴν σου. Πρὸ παντὸς ὅμως, δὲν ὑποφέρω σκυθρωπὸν πρόσωπον, οὐδὲ ἐπιθυμῶ νὰ βλέπω δακρυρμένους ὀφθαλμοὺς. Ἐὰν λοιπὸν δὲν θέλῃς νὰ τιμωρηθῆς, πρόσδεε νὰ ἀποφύγῃς τοιαύτας ἀνοησίας.

Καὶ οὕτω ἀφῆθη ἡ Ἰβανόβνα.

Ἡ ὑπηρεσία δὲν ἦτο δύσκολος, ἡ δὲ κυρία οὐχὶ τραχεῖα, πιθανὸν δὲ ἐπεικεστέρα πολλῶν ἄλλων τῆς τάξεώς της· ἡ θέσις ὅμως διὰ τὴν δυστυχῆ κόρην ἡμέραν μεθ' ἡμέραν ἐγένετο μᾶλλον ἀνυπόφορος, διότι ἡ διαφορά μεταξὺ τῆς πάλαι ποτὲ θέσεώς της καὶ τῆς τώρα ἦτο μεγίστη. Πρὸ τῶν ἄλλων ὑπηρετῶν, ἐνώπιον τῆς κυρίας τῆς μετὰ βίας ἵστατο ὀρθία, ἅμα ὅμως τὴν ἐσπέραν εἰσήρχετο εἰς τὸ ὑπόστεγον μικρὸν τῆς δωμάτιον, τὸ ὅποιον τῇ εἶχε παρασκευάσῃ ὁ χρυσὸς τοῦ πατρὸς τῆς τῇ μεσιτεῖα τοῦ ἐπιστάτου, ὅπως τοῦλάχιστον ἔχει χωρὸν τινα δι' ἑαυτὴν μόνην, ἐνόμιζεν, ὅτι θὰ ἀποθάνῃ. Μόνον αἱ τελευταῖαι τοῦ Γρηγορίου λέξεις ἔδιδον αὐτῇ εἰσέτι δύναμιν, οὐδόλως περὶ αὐτοῦ ἀμφιβάλουσα, ἐνῶ ἡ φρόνιμος αὐτῆς κεφαλὴ ἐξήγει τοὺς λόγους τῆς αἰφνιδίας αὐτοῦ ἀναχωρήσεως σχεδόν, ὅπως εἶχε τὸ πρᾶγμα.

Εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πριγκίπισσας ἐγίνοντο πολλὰ ἐπισκέψεις, αἵτινες ὅμως, ὡς ἡ Ἰβανόβνα ἀμέσως παρετήρησε, δὲν περιορίζοντο μόνον εἰς ἐπισήμους συναναστροφάς, εἰς τὰς ὁποίας σχεδὸν πάντοτε ἐλάμβανον μέρος καὶ αἱ προσεάρχουσαι ἀρχαί. Ἡ κυρία στρατηγοῦ ἡγάπα καὶ ἐλευθεριωτέρας συνδιαλέξεις, διότι συνήθως συνέβαιναν, ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς οἰκίας πατώματι, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπῆρχον τὰ ἰδιαιτέρα αὐτῆς δώματα, νὰ καλῆ κύκλον συναναστροφῆς ἰδιαιτέρως ἐκλεκτῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἱ ὑπηρεταὶ ἐνωρὶς ἀπέλυοντο, καὶ μόνον ὁ θυρωρὸς, παλαιὸν τι ἐπιπλον τῆς πριγκιπτικῆς οἰκίας, ἐγνώριζε τίς εἰσῆρχετο καὶ ἐξῆρχετο. Ἦσαν αἱ φιλολογικαὶ ἐσπερίδες τῆς πριγκίπισσας, ὡς ἐξεμυστηρεῖσθαι ὁ ἐπίστατος εἰς τὴν πρώτην θαλαμηπόλον.

Ἡ Ἰβανόβνα ὅμως ἐντὸς ὀλίγου ἐσχισμάτισε ἄλλην γνώμην, διότι τυχαίως ἠκουάσατο τῆς διδασκαλίας, ἥτις ἐγένετο κάτωθεν αὐτῆς ἐν ταῖς αἰθούσαις. Κατ' ἀρχὰς οὐδεμίαν ἔδιδεν προσοχὴν, ἐὰν ἐν τῷ ὑποστέγῳ αὐτῆς δωματίῳ ἦκουεν εὐδιακριτῶς ταραχὴν ζωηρῶν φωνῶν, ὅτε ὑπῆρχε συναναστροφὴ ἐν ταῖς δωματίαις τῆς κυρίας στρατηγοῦ, προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου ἐγένετο προσεκτικωτέρα καὶ ἐγνώρισεν ἀμέσως τὴν αἰτίαν. Ἡ οἰκία κατεῖχε τὸ πρὸς θέρμανσιν ἐκείνου σύστημα, ὅπερ γενικῶς καλεῖται ῥωσσικόν, καὶ διὰ τοῦτο ἐθρῦς τις διήρχετο ὀχετὸς διὰ τοῦ τοίχου τοῦ δωματίου τῆς. Φαίνεται δὲ ὅτι ἄλλοτε ἐκεῖ ὑπῆρχε σιδηρὰ θερμάστρα, ἥς ὁ σωλὴν εἰσῆρ-

χετο εἰς τὸν ῥηθέντα ὀχετόν, τοῦ ὁποίου μάρτυς τώρα ἦτο τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου ὑπάρχον ἐπιστόμιον. Ἀναμφιβόλως ὁ ὀχετὸς οὗτος συνεδέετο μετὰ τῆς αἰθούσης τῆς πριγκίπισσας, σχηματίζων οὕτω τηλέφωνον μεταξὺ τῶν δύο χώρων, ὥστε ἐὰν ἄνω μικρὰ κατεβάλλετο προσοχή, ἦτο δυνατόν νὰ ἀκουσθῆ πᾶσα κάτω προφερομένη λέξις.

Ἐγένετο δὲ τὸ πρῶτον προσεκτικὴ ἡ Ἰβανόβνα, ὅτε ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ αυτοκράτορος, καὶ πρὸ πάντων τὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς διαδόχου, συσχετιζόμενα μὲ σχέδια καὶ ἰδέας, αἵτινες κατετρόμαξαν τὴν καρδίαν τῆς. Ἐπειδὴ ὠμίλει κάλλιστα τὴν γαλλικὴν, ἦτο αὐτῇ εὐκόλον νὰ παρακολουθήσῃ ἀκριβῶς τὰς εἰς τὴν γλώσσαν ταύτην γινόμενας συζητήσεις· διότι πραγματικῶς συζητήσεις ἦσαν αἱ ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς πριγκίπισσας καλλιεργούμεναι κατὰ τὰς φιλολογικὰς ἐσπερίδας, συζητήσεις ὅμως αἵτινες ὡς θέμα εἶχον τὴν πτώσιν τοῦ οἴκου τῶν Ρωμανῶν.

Τώρα ἐφάνη εἰς τὴν Ἰβανόβναν ὅτι θεία τύχῃ ἔφερον αὐτὴν ἐνταῦθα ἐξόριστον, ὅπως ἴσως σώσῃ τὸν αυτοκρατορικὸν οἶκον. Μετὰ πυρετώδους ζήλου ἔλαβε τὸν χάρτην, ὅπως, ὅτι ἤκουεν σημειώσῃ, καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγου ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ ὀλόκληρον τὸ σχέδιον τῶν συνωμοσιῶν καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν μυστηριώδη μίτον, ὅστις, πολυάριθμα μέλη περιλαμβάνων ἐκ νέων στρατιωτικῶν τῆς ἀριστοκρατίας, ἐξηγρᾶτο ἐκ τοῦ ἐν Πετρούπολει ἐδρεύοντος συνδέσμου τῶν συνηνωμένων Σλαύων.

Ἡ ἐκρήξις τῆς ἐπαναστάσεως ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ μετὰ τινὰς μῆνας. Ἡ Ἰβανόβνα ἦτο λίαν περιφρονεῖς, ὅπως εἶρη μέσον νὰ ἀποκαλύψῃ ἐν καταλλήλῳ στιγμή τοὺς συνωμοτάς, ἀλλ' ὅσον περὶ τοῦτου ἐσκέπτετο, τόσον περισσώτερον ἀνεγνώριζε πόσον δύσκολος δι' αὐτὴν ἦτο τοιαύτη ἐπιχείρησις. Καὶ πρὸς τίνα νὰ ἀποτανθῆ; Καὶ ἐν τούτοις εἶχε τὴν ἀπόφασιν νὰ τολμήσῃ καὶ τὸ ἔσχατον, ὅτε αἰφνιδίαι τις μεταβολὴ κατέστρεψε τὰ σχέδιά της.

Ἦτον ἡ τελευταία ἑβδομάς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1824, ὅτε ἔλαβε χώραν συνεδρίασις τῶν συνωμοσιῶν λίαν ζωηρά. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ μικροῦ πράγματος, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀρχηγοῦ. Γενικῶς δὲ παρὰ πάντων ἐξελέγη ὁ πρίγκιψ Τόλλη, ὅστις ἦτο μὲν ἡδὴ εἰς τὴν ὑπόθεσιν μεμνημένος, εἶχεν ὅμως ἄχρι τοῦδε ἀποκρούσει νὰ ταῖθι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς στάσεως. Τότε προσεφέρθη μόνη τῆς αὐτῆς ἡ ἴδια πριγκίπισσα, νὰ μεταβῆ πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ δεχθῆ τὴν ἀρχηγίαν. Τὴν ἐπομένην πρωΐαν διεδόθη ἐν τῷ μεγάρῳ ἡ φήμη, ὅτι ὁ στρατηγὸς ἠσθένησεν, ἡ δὲ κυρία θέλει σήμερον νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν Καύκασον, συνοδουμένη ὑπὸ ὀλίγιστων μόνον ὑπηρετῶν. Ὁ ἐπίστατος ἐξῆλθε τεθορυβημένος ἐκ τῶν δωμάτων τῆς δεσποίνης, διότι ταξιδίου διὰ τὴν Τυβλὶδα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ μάλιστα ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἦτον ὀλίγον ἐπικίνδυνον. Δυστυχῶς δὲ ἡ πρώτη θαλαμηπόλος τῆς πριγκίπισσας ἠσθένησε, καὶ μετὰ πολλὰς σκέψεις ἀπεφασίσθη νὰ ἀναχωρήσῃ ἡ Ἰβανόβνα. Ἡ καρδία τῆς δυστυχούς ἐσφάδασεν, ὅτε ἤκουσε τὴν εἰδησιν ταύτην. Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν μεμακρυσμένη τις καὶ γλυκεία ἐλπὶς τῇ ἐπέφερε εὐάρεστον φρικίαν, ὅτι μεταβαίνει εἰς τὸν Καύκασον, ἐνθα διαμένει ὁ προσφυλῆς τῆς, ἀφ' ἑτέρου ὅμως τῇ ἀφαίρειτο πᾶν μέσον, ὅπως ἀποκαλύψῃ τὴν συνωμοσίαν.

Ἀτελεστέροι, ὅπως αἱ στέππαι, δι' ὧν διήρχοντο αἱ ὁδοιπορικαὶ ἄμαξαι, ὑπῆρξαν αἱ ἡμέραι τῆς ὁδοιπορίας. Δυσχερῶς καὶ μὲ ὄλην τὴν πυρετώδη βίαν, μεθ' ἥς περκείνει ἡ πριγκίπισσα νὰ ταχύνωσι πρὸς τὰ πρόσω, ἡ ὁδοιπορία ἔβαινε βραδέως. Εὕρισκοντο περὶ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου καὶ δὲν εἶχον εἰσέτι ἰθὺ ἐνώπιόν των ἐξαπλουμένην τὴν στίλβουσαν ἐπιφάνειαν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, μόνον δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου εἶδον ἀναδυομένης ἐκ τοῦ ὀρίζοντος τὰς κορυφὰς τῶν Κουκασίων ὄρεων. Αἱ ὁδοὶ καθ' ἑκάστην ἐγένοντο χειρότεραι, καὶ ἡ πορεία βραδυτέρα καὶ δυσχερεστέρα· ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν δὲ ἀνησυχαστικῶν εἰδήσεων περὶ τῶν διαρκῶς ἐν ἐπαναστάσει ἐβρισκομένων ὀρεινῶν λαῶν ἠναγκάζετο ἡ συνοδεία ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν νὰ ἰσχυροποιεῖται περισσώτερον. Δύο δὲ ἡμερῶν ὁρμῶν ἀπέιχον εἰσέτι ἐκ τῆς Τυβλίδος, ὅτε τὴν πρωΐαν ὁ διοικητῆς

τοῦ σταθμοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ διενυκτέρευσαν, ἀνῆγγειλεν, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐγγυηθῆ τὴν περαιτέρω πορείαν· κατὰ τὴν νύκτα ἀφίχθησαν εἰδήσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Ρασχίδ-Βέης, εἰς ἐκ τῶν διασημωτέρων ἀρχηγιστῶν, κατέστησεν ἐπικίνδυνον τὴν ὁδοιπορίαν· κατὰ πᾶσαν πιθανώτερα πρέπει νὰ παρελθῶσιν πολλαὶ ἡμέραι, πρὶν ἢ δυνηθῆ ὁ φρούραρχος τοῦ πλησιεστέρου φρουρίου νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀσφάλειαν.

Ἡ πριγκίπισσα κατέστη ἐμμανής· ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν, αὐτὴ ἡ ἴδια ἀναλαμβάνουσα πᾶσαν εὐθύνην. Βραδέως αἱ τρεῖς ἄμαξαι ἐπλησίαζον τὸ στενὸν Ταρέκ. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ὀχῆματι ἐκάθητο ἡ πριγκίπισσα μόνη τῆς, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀμάξῃ εὕρισκετο ἡ Ἰβανόβνα καὶ δύο ὑπηρεταί, ἡ δὲ τρίτῃ ἔφερε τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ τοιαύτας ὁδοιπορίας ἀπαραίτητον μάγειρον. Ἐλικοειδῶς ἀνυψοῦτο βαθμηδὸν ἡ στενὴ ὁδὸς παραπλευρῶς μικρὸς ποταμοῦ πρὸς τὸ στενόν, ἀναπτύσσουσα εἰς ἐκάστην καμπὴν νέας εἰκόνας τοπίων γραφικωτάτων. Ἡ Ἰβανόβνα μετὰ μεγίστης ἠδονῆς ἀνέπνεε τὸν πρωϊνὸν ἀέρα, ὅστις ἐφάνετο ἀγγέλλων αὐτῇ πνοὴν τινα ἐλευθερίας. Οἱ λοιμοὶ αὐτῆς ἐπλανῶντο ἐκεῖ πρὸς ἐκείνον, ὅστις ἴσως τόσον πλησίον. . . . καὶ ὅμως τόσον μακρὰν εὕρισκετο, αἱ δὲ χεῖρες τῆς διεσαυρώθησαν ἐνώπιον τῶν γραμμικῶν βράχων, ὅστινες πρὸ αὐτῆς ἀνυψοῦντο εἰς σιωπηλὴν προσευχὴν.

Αἰφνιδίως ὅμως ἤχησαν πρὸς τὰ πρόσθεν πυροβολισμοὶ, δύο δὲ Κοζάκοι ἐν καλπασιμῷ ἐπέστρεψαν κραυγάζοντες „ὀπίσω· οἱ Κιρκάσιοι εἶνε ἐδῶ!“ Μανιώδεις οἱ ὀδηγοὶ ἐμαστῆσαν τοὺς ἵππους, ὅπως στρέψωσι τὰς ἀμάξας ἐπὶ τοῦ στενοῦ τοῦτου μέρους τῆς ἀτραποῦ. . . . ἀλλ' οἱ ἐκ τοῦ βράχου πρὸς τὰ δεξιὰ ἀναλάμψαντες πυροβολισμοὶ, ἐφρόνουν ἕνα τῶν ἵππων τῆς τελευταίας ἀμάξης. . . . μάτην ἔβλασφήμει καὶ ὕβριζεν ὁ ἀξιωματικὸς τῆς συνοδοῦ φρουρᾶς, μάτην ἡ πριγκίπισσα προσέφερε χρυσὸν ἐπὶ χρυσοῦ, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἐπιστροφὴν. Ἡ θέσις ἦτον ἐπικίνδυνος! Οἱ Κοζάκοι κατήλθον τῶν ἵππων των καὶ ἐξήτουν νὰ κρυφθῶσιν ὀπισθεν τῶν ἀμαξῶν· ἐνῶ δὲ πρὸς τὰ πρόσθεν πυροβολισμοὶ τινες ἀνῆγγελλον ἐξακολουθούσαν ἀψιμαχίαν, ἀνεφάνισαν ἀπὸ τὰ πλευρὰ ἐκ τοῦ πυκνοῦ δάσους ἀναδύουσαι μορφαί τινες μέλαιναί, αἵτινες μετὰ προσοχῆς ἐκρύπτοντο ὀπισθεν τῶν διεσχισμένων βράχων. Εἶχον δὲ αὐταὶ ἦδη συνέλθῃ εἰς πυκνὴν φάλαγγα καὶ ἐφείνοντο σκοπεύουσαι νὰ ἐπιπέσωσι ἐπὶ τῆς συνοδείας, ὅτε ἐκ τῆς κορυφῆς ἠκούσθη ἠχηρὸν οὐρρᾶ, παρακολουθήσαν δύο συνεχεῖς ἐκπυροσσορήσεις· ἐνῶ δὲ ἅπαντες ἤκουον κρατοῦντες τὴν ἀναπνοὴν των, ἐφάνη καλπάζουσα ἴλη ἵππων πρὸς τὴν ὁδὸν ἐκ τοῦ στενοῦ κατερχομένη.

— Καταβῆτε ἀπὸ τοὺς ἵππους σας καὶ κτυπήσατε ἐκείνους ἐκεῖ ἐπάνω! ἠκούσθη διατάσσουσα ἰσχυρὰ τις ἀνδρική φωνή, ἥς ὁ τόνος ἔκαμε τὴν Ἰβανόβναν νὰ σφιδάξῃ.

— Ἐξάδελφε Γρηγόριε, ἡ βοήθεια ἦλθεν ἐγκαίρως, ἤκουσεν αὐτὴ νὰ λέγῃ ἡ πριγκίπισσα, ἥτις καὶ ἔπεσε λιπόθυμος ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων τῆς ἀμάξης της.

Ὁ λοχαγὸς ὅμως μὲ ὀρμὴν μανιώδη διήλθε κατὰ μῆκος τῶν ἀμαξῶν, ἔλαφρως τὴν πριγκίπισσαν χαιρετίσας· ταχέως δὲ συλλέξας τὴν διεσαρμένην συνοδὸν φρουρὰν, διέταξεν αὐτὴν νὰ προσβάλλῃ τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τὰ πλευρὰ. Οὗτος ὅμως σκοπὸν δὲν εἶχε νὰ ἀντισταθῆ, μόνον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐκ τῶν ἄκρων τοῦ δάσους ἠκούοντο πυροβολισμοὶ τινες, καὶ ἀκολουθῶς ἐξηφανίσθη ὀλόκληρον τὸ στίφος ἐντὸς τῶν ῥηγμάτων τοῦ ὕρου, ὅπως ἦλθεν.

— Ἡ βοήθεια ἦλθεν εἰς κρίσιμον στιγμήν! ἐπανέλαβεν ἡ κυρία στρατηγοῦ, δίδουσα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν κόμητα. Ἔχει δὲ διπλασίαν ἀξίαν, διότι σεις, ἐξάδελφε, ἐφέρατε αὐτήν.“ Αἰφνιδίως ὅμως ἐνθυμήθη ὅτι ἦτο μαζὺ τῆς καὶ ἡ Ἰβανόβνα. Ἐπρεπε, λοιπὸν, οὕτως μὲ πᾶσαν θυσίαν νὰ μὴν ἴδῃ τὴν δούλην, διὰ τοῦτο προσεπάθησε νὰ περιπέσῃ τὸν λοχαγὸν εἰς συνομιλίαν· διεγρονέμη λαιπὸν αὐτῷ τὴν αἰτίαν τοῦ αἰφνιδίου ταξιδίου της, ἠρώτησεν αὐτόν, πῶς συμβαίνει καὶ ἐνεφανίσθη ἐξαίφνης ὡς σωτήρ. Ἐνῶ δὲ ὁ κόμης βραδέως καὶ ὡς ἀντιστάμενος τρέπον τινα ἀπήγνα, ὅτι εὐρισκόμενος

εἰς κατώπευσιν τῆς περιχώρου τοῦ πλησίον κειμένου φρουρίου του, ἤκουσε τοὺς πυροβολισμούς, ἤχησεν ἐκ τῶν ὀπισθεν γυναικείαι τις φωνή, ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομά του. Ὁ Γρηγόριος λαμβάνει διὰ τῆς χεῖρός το μέτωπον καὶ δὲν τολμᾷ νὰ ἐλπίσῃ, αἴφνης ὅμως δύο βραχίονες περιβάλλουσι τὸν τραχήλόν του.

— Γρηγόριε!

— Ἰβανόβνα, ἀγάπη μου!

Ἡ πριγκίπισσα πρὸς ταῦτα ἵστατο ὡς ἄγαλμα ἀκίνητος· τὰ χεῖλη τῆς συνεδίβριτο σπασμωδικῶς, ὁ δὲ λεπτὸν φέρων ὑπόδημα ποὺς αὐτῆς βαθέως ἐβυθίζετο ἐντὸς τῶν κροκαλίων τῆς ὁδοῦ. — Θὰ διατάξω νὰ μαστιγώσωσι τὴν ἀναίδη, ἐκραύησεν αὐτῇ ἐπὶ τέλους λυσώσα.

Ὁ κόμης Γρηγόριος ἐστράφη πρὸς αὐτὴν ἀμέσως. — Λησιμονεῖτε, κυρία. . . . σὰς ἀναγγέλλω, ὅτι ἡ Ἰβανόβνα εἶνε ἡ μνηστὴ μου.

— Ἡ δούλη μου; ἐφώνησεν αὐτῇ σαρκαστικῶς. Ὁ θεῖος Ἠλίας δὲν μοὶ τὴν ἔστειλεν ἄνευ λόγου, γνωρίζω δὲ κάλλιστα νὰ ὑπερασπίζωμαι τὰ δίκαιά μου. Εἰς τὴν θέσιν σου, ἀναίδης!

— Πριγκίπισσα Τόλλη, σὰς παρακαλῶ νὰ μετρήσῃτε τὰς λέξεις σας. Μὴ λησιμονεῖτε, ὅτι εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ Καυκάσου καὶ οὐχὶ παρὰ τὸν Νέβαν, ἡ ἐν τῷ ἐν Κιέβφ μεγάρῳ ὕμων. Ἐνταῦθα εἶμαι ὁ κύριος, ἐὰν δ' ἐπιθυμῆτε, ἐξαδέλφε, ἐρωτήσατέ τινα τῶν ἀνθρώπων τούτων, τί θὰ πράξωσιν, ἐὰν τις τολμήσῃ νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπὶ μιάς κόρης, τὴν ὁποίαν ὀνομάζω μνηστὴν μου!

Ἐνῶ ὁ Γρηγόριος μετὰ τσαούτης ὠμίλει ζωηρότητος, αἱ ὄχραι αὐτοῦ παρεαὶ κατέστησαν πορφυραῖ. — Ἔχε εἰς ἐμὲ ἐμπιστοσύνην, Ἰβανόβνα! ἐψέλλιζε πρὸς αὐτὴν τρυφερῶς αὐτὸν περιτυσομένην. Ἄπαξ μόνον σὲ ἤρπασαν ἀπὸ ἐμῆ, οὐδεὶς ὅμως ἐκ δευτέρου θὰ τολμήσῃ τοῦτο.

Ἡ πριγκίπισσα αἰφνιδίως ἐνάγχασε — Ἄλλὰ διατί, ἀγαπητὲ ἐξάδελφε, νὰ δυσαρεστηθῶμεν δι' αὐτὴν τὴν μηραμνὴν ὑπόθεσιν, σὰς εἶχομαι ἀπ' ἐναντίας εὐτυχίαν. Σὰς ἔφερον τὴν ἀγαπητὴν τῆς καρδίας σας κόρην καὶ οὕτως ἐξοφλοῦμεν ἀμέσως ἐδῶ διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἱπποτικὴν σας ἐκδόουσιν. Τέλος εἶμαι καὶ ἐγὼ γυνὴ καὶ ἔχω ἐπίσης καρδίαν, διὰ τὰ ἐπιλοιπα κάμετε καλὰ μὲ τὸν θεῖόν σας Ἠλίαν. Κάρολε, εἶνε ἐν τάξει αἱ ἄμαξαι; ἐστράφη ἀκολουθῶς λέγουσα πρὸς τὸν πλησίον τῆς ἱστάμενον ὑπηρετήν.

— Ἀριθμὸς ἀρκετὸς φρουρῶν εἶνε εἰς τὰς διαταγὰς σας, ἐξαδέλφε, εἶπεν ὁ κόμης, ἐὰν δὲν θέλετε ν' ἀποδεχθῆτε τὴν φιλοξενίαν τοῦ φρουρίου μου, ἀλλὰ πραγματικῶς ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐξακολουθήσῃτε τὴν πορείαν σας.

— Δὲν θέλω νὰ σὰς διαταράξω, ἀπήντησεν εἰρωνικῶς αὐτῇ, δίδουσα αὐτῷ καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν χεῖρά της πρὸς ἀποχαρμετισμόν. Σοὶ εἶχομαι εὐδαιμονίαν. . . . ἐν τῷ παραδείσῳ!

— Ἐν τῷ παραδείσῳ! ἐπανέλαβεν οὗτος ἠσύχως σύρων πρὸς τὴν καρδίαν του τὴν ἀγαπητὴν κόρην.

Τὸ φρούριον Ἀλεξανδρόβσκα, μονήρες καὶ ἔρημον ἕως τώρα, πράγματι ἐφάνη αὐτῷ ὅτι αἰφνιδίως μετεβλήθη εἰς παράδεισον, διότι ὁ θεὸς τοῦ ἔρωτος εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ. Ὁ Γρηγόριος ὠδήγησε τὴν εὐραθεῖσαν κόρην εἰς τὴν οἰκογένειαν ἐγγάμου τινὸς ἀξιωματικοῦ, παρὰ τῷ ὁποίῳ πρὸς τὸ παρὸν ἐπρόκειτο νὰ μείνῃ.

Ὅτε ἡ Ἰβανόβνα διηγείτο εἰς τὸν μνηστῆρά της τὰ περὶ τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς πριγκίπισσας Τόλλη διαμονῆς της, αἴφνης ἐπανῆλθε ζωηρὰ εἰς τὴν μνήμην της ἡ συνομοσία, ἀνάμνησις ὑποχωρήσασα κατὰ φυσικὸν λόγον ἐνώπιον τῶν γεγονότων τῶν τελευταίων ἡμερῶν. Διηγῆθη λοιπὸν ἐν σπουδῇ πᾶσας τὰς λεπτομερείας εἰς τὸν Γρηγόριον, ὅστις ἐκπληκτος τὴν ἤκουεν.

— Εἶσαι ἡ σῶτεραι τοῦ αυτοκράτορος, Ἰβανόβνα, ἐφώνησεν ἐπὶ τέλους οὗτος συγκεκμημένος, εἶνε ἀκόμη καιρὸς, ὅπως μεταβιβασθῶσιν αἱ πληροφορίες σου εἰς Πετρούπολιν.“ Ἐπειτα δὲ ἐπρόσθεσε σκεπτόμενος — αἵτινες βεβαίως δ' ἀσφαλίσωσι τὴν ἰδίαν ἡμῶν εὐτυχίαν.

Ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ ἀνοπεριθέτως ἐμπειστυμένον τινα μετ' ἐπιστολῶν πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν τοῦ αὐτοκράτορος, τὸν κόμητα Ἀδλερκρών, συντάτων ἀμέσως καὶ ἐκτεταμένῃν ἔκθεσιν. Μόλις ὅμως εἶχε γράψῃ τὴν εἰσαγωγήν, καὶ ἔβριψε μετὰ δυσαρσεκίας τὴν γραφίδα. — Δὲν ὠφελούσι τὰ νεκρὰ γράμματα. . . . ἡ ζῶσα φωνὴ πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ. Τὸ καθήκον μου, μὲ ἐμποδίζει νὰ ἐγκαταλείψω τὸ φρούριον, σὺ ὅμως Ἰβανόβνα ἢ ἰδίᾳ πρέπει νὰ ὑπάγῃς εἰς Πετρούπολιν.

Αὕτη κατατρομάξασα, ἠρώτησε μετὰ τόνου ὀλίγον ἐπιτιμητικῶς — Νὰ φύγω ἀπὸ σέ, Γρηγόριε, τὸν ὅποιον πρὸ ὀλίγου εἶδον;

— Πρέπει νὰ γείνη, ἀγαπητή μου, εἴνε ἀπαραίτητος ἀναγκασίον διὰ τὸ γενικὸν καλόν, καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶν εὐτυχίαν. Σοὶ δίδω ὡς συνοδὸν τὸν ὑπολοχαγὸν Ἀξακώφ, ὅστις θὰ προτιμήσῃ νὰ τὸν διαμελίωσι, παρὰ νὰ ἀνεχθῆ νὰ σοὶ γείνη δυσάρεστόν τι.

Ἡ Ἰβανόβνα οὕσα κόρη θαρραλέα, ἀνεγνώρισεν, ὅτι ὁ Γρηγόριος εἶχε δίκαιον, καὶ ἀπεδέχθη νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ ἀμέσως τὴν ἐπομένῃν πρωῖαν ὁ κόμης ὠδήγησε τὴν μηστήν του καὶ τὸν συνοδὸν μέχρι τοῦ πλησιέστερου σταθμοῦ.

— Εἰς τὸ καλόν, ἀγάπη μου. . . . Γνωρίζεις καλῶς τίνας τύχην κρατεῖς εἰς τὰς χεῖράς σου!

— Καὶ δὲν ἀπελιζομαι, διότι αγωνίζομαι διὰ τὴν εὐτυχίαν μας, ἐφέλλισσε μευδιῶσα ὑπὸ τὰ δάκρυά της.

Ἡ διαταρῆ αὐτοκρατορικῆ ὑπηρεσία ἐπατάχνη τὴν πορείαν της. Κατὰ τὰς 23 Δεκεμβρίου εἶδεν ἡ Ἰβανόβνα ἀναλάμποντα τὰ κωδωνοστάσια τῆς Πετρούπολεως ἐν τῇ λάμπει τοῦ δύνοντος ἡλίου. Κατὰ τὴν ἰδίαν δὲ ἐσπέραν ἐπορεύθη πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν καὶ ἐγένετο ἀμέσως παρ' αὐτοῦ δευτῆ, ἀπὸ ἐδῶκε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Γρηγορίου.

Ἡ στρατιγὸς Ἀδλερκρών παρετήρησε τὴν κόριν μετὰ προφανοῦς εὐνοίας. — Εἶσθε πολὺ κουρασμένη ἐκ τοῦ ταξιδίου σας, δεσποινίς, εἶπεν οὕτως. Καθήσατε καὶ ἐκθέσατέ μοι ἐκτενῶς, τί ὑπαινίττεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁ ἀγαπητός μου φίλος. Δύνασθε νὰ ὀμλήσητε ἐλευθέρως, τέκνον μου, ἐπρόσθεσεν, οἱ τοίχοι ἐν τῷ οἴκῳ μου δὲν ἔχουσιν ὄψα.

Οἱ λόγοι τοῦ γέροντος κυρίῳ ἐνέπνευσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν Ἰβανόβναν, καὶ οὕτω ἐδιηγήθη ὀλόκληρον τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν παθημάτων της, ὅπως καταδείξῃ, πῶς ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ τὴν συνομοσίαν. Ὁ κόμης Ἀδλερκρών μετ' εὐπροσηγορίας προσένευεν εἰς τοὺς λόγους της, ὅτε δὲ αὕτη κατέθεσε μετὰ σαφηνίας ἀπάσας τῆς συνομοσίας τὰς λεπτομερείας, ἠγέρθη οὕτως ζωηρῶς ἐν τῷ θυμῷ βηματίῳ.

— Τέκνον μου, εἶπε τέλος μετὰ σοβαρότητος, ὅτε αὕτη ἐτελείωσεν, ὁ οὐρανὸς, ὅστις σὰς μετεχειρίσθη ὡς ὄργανόν του, αὐτὸς ἄς σὰς ἀναμείψῃ. . . . ὅ,τι ἡμῖς δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἶνε μικρὰ προκαταβολή· ὁ λόγος μου σὰς ἐγγινάται, ὅτι σεὶ καὶ ὁ πατήρ σας τὴν προσεχῆ ἐσπέραν δύνασθε νὰ θεωρηθῆτε ὡς ἄνθρωποι ἐλευθέροι. Πρὸς τὸ παρὸν εἶσθε κατὰ φυσικὸν λόγον ἢ ξενίζομένη παρ' ἐμοῦ, δεσποινίς, καὶ εὐρίσκασθε ὑπὸ τὴν προστασίαν μου. Ἐπειδὴ δὲ δυστυχῶς ἢ αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἀπὸ τινων ἡμερῶν ἀσθενεὶ βαρῶς, αἶριον θὰ σὰς παρουσιάσω ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Δουκὸς διαδόχου, ὅστις θέλει ἀποφασίσῃ διὰ τὰ περαιτέρω.

Τὴν ἐπομένῃν πρωῖαν ἤχρον πενήθμως τὰ κωδωνοστάσια ἀπάσων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πρωτεύουσας, ἄπειρον δὲ πλῆθος ἀνθρώπων ἐκλιννέοντο περὶ τῶν χειμερινῶν ἀνακτόρων. Ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Α', εἶχεν ἀποθάνει. Καὶ ὅμως μὲ ὄλον τοῦτο τὸ πένθος ὁ κόμης Ἀδλερκρών ὠδήγησε τὴν δούλην πρὸς τὸν νέον κυρίαρχον. . . . διότι ἡ περίστασις ἦτο λίαν κρίσιμος. Τὸν θάνατον τοῦ Τσάρου χρησιμοποιοῦσα ἢ ἐπανάστασις, ἤθελε πανταχοῦ νὰ ἐγείρῃ κεφαλήν, μόνον δὲ εἰς τὰς πληροφάνας τῆς Ἰβανόβνας, ἧτις κατέστησε δυνατὴν τὴν ταχθεὶαν σύλληψιν τῶν ἀρχηγῶν, ὀφείλεται, ὅτι ἡ συνομοσία τῶν Δεκαβριστῶν, τῶν ἀνθρώπων τοῦ Δεκεμβρίου, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτοὺς ἢ ἱστορία, κατεπύγη ἐν τῇ γενέσει της. Μετὰ

συνήρας χεῖρὸς ὁ Τσάρος Νικόλαος συνέτριψε τὴν συνομοσίαν. Χιλιάδες μελῶν τῶν πρώτων τοῦ κράτους οἰκογενειῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ οἱ πρώτοι συνένοχοι κόμης Ἡλίας Μεδικόφ καὶ πρίγκηψ καὶ πριγκίπισσα Τόλλη ἐξορίσθησαν εἰς Σιβηρίαν. Ὁ δεσπότης ὅμως ὅστις ἐγνώριζε νὰ τιμωρῆ τσοῦτον σκληρῶς, ἐγνώριζε νὰ ἀναμείβῃ ἐπίσης βασιλικῶς. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγίστης ταύτης ταραχῆς, ἧτις ἐτάρασσε τὰ μέγιστα τὴν κυβερνητικὴν μηχανήν, ἔτρεχε αὐτοκρατορικὸς ταχυδρόμος πρὸς νότον τοῦ κράτους, καλῶν τὸν κόμητα Γρηγορίου Μεδικόφ πλησίον τοῦ αὐτοκράτορος, συγχρόνως δὲ διάταγμα ἀνίγγειλον ὅτι εἰς τὸν ἄχρι τοῦδε δούλον ἔμπορον Δημήτρουβιτς Πετάρσκην ἐδόθη τίτλος εὐγενείας κληρονομικός.

Ἀλλὰ οὐδεμίαν σημασίαν εἶχον αἱ ἐξωτερικαὶ αὐταὶ ἐνδείξεις ἐνώπιον τῆς εὐτυχίας, ἣν εἶδον ἐν τῇ συνενώσει των ὁ Γρηγόριος καὶ ἡ Ἰβανόβνα. Διὰ τῶν ἰδίων τῶν παθημάτων ἐπεβεβαίωσαν τοὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ:

Ἐκεῖνος, ὅστις μέσα του τὸν οὐρανὸν ζητήσῃ,
Αὐτὸς καὶ μόνον δύναται τὴν γῆν νὰ ἀφιφήσῃ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ἡ πορτοκαλεὰ καρποφορεῖ μέχρι τοῦ 150 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῆς, λέγεται δὲ ὅτι καὶ 500 ἐτῶν πορτοκαλεὰ ἔφερον καρπὸς. Πορτοκαλεὰ τις ἐν Σεβίλλῃ εἶναι 502 ἐτῶν, εἰς πολλὰ δὲ μέρη τῆς Ἰσπανίας ὑπάρχουσιν πορτοκαλεὰ 350 ἐτῶν καὶ ἀρχαιότερα. Ἐν Μελίτῃ καὶ Νεαπόλει συνέλεξαν ἐκ μιᾶς πορτοκαλεᾶς 15 χιλ. πορτοκαλεὰ, εἰς 20 χιλ. δὲ πορτοκαλεὰ ὑπελογίσθη ὁ καρπὸς πορτοκαλεᾶς ἐν ταῖς Σανδβίγαις νήσοις, ὑπάρχουσι δὲ δύο γνωσταὶ περιπτώσεις ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἑβρώπῃ κατ' ἄς δύο πορτοκαλεὰ παρήγαγον ἀνὰ 38,000 πορτοκαλεὰ.

* * *

Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν μελισσῶν. Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων τῶν μελισσῶν ἢ καθαρότης αὐτῶν εἶναι ἢ μάλλον ἀξιοσημειώτος· δὲν ἀνεύχονται ἐν τοῖς ἐνδιατήματιν αὐτῶν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀκαθαρσίαν. Πολλὰκι συμβαίνει ἀπροσῆχτος κοιλίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυψέλην. Τότε αἱ μέλισσαι ἐπιπίπτουσι κατὰ τοῦ προπετοῦς καὶ ἀκαθάρτου ξένου καὶ τὸν φονεύουσι. Μὴ δυνάμεναι ὅμως νὰ ἐκβάλωσι τῆς κυψέλης τὸ πῶμα αὐτοῦ καὶ φοβούμεναι τὴν ἐπικίνδυνον διανομίαν τῆς σήψεως, ἐφαρμόζουσι τελεσφόρον κατὰ τοῦ κινδύνου μέσον, περιβάλλουσι δηλαδὴ τὸν ἐχθρὸν διὰ καλύψεως ἐκ κηροῦ. Τὴν παρατηρήσαν ταῦτα ἐπιτήρησαν οἱ τε Reaumur καὶ ὁ Moraldi· ὁ δὲ πρῶτος παρετήρησε καὶ ἕτεραν περιεργωτάτην περίπτωσιν. Κοιλίας εἰσβαλὼν εἰς κυψέλην τινα προσεκολληθῆ κατὰ τὸ σύνθημα ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς τοιχωμάτων. Ἡ παρουσία τοῦ ξένου τούτου ἐφαίνετο δυσαρσετώσα ταῖς μελισσαις, αἱ ὅποιαι μὴ δυνάμεναι νὰ διακροτήσωσι διὰ τῆς ἐγκυρτήδος αὐτῶν τὸ κέλυφος κατέρωθεν εἰς τὸ ἐξῆς τέγρασμα. Ἄνεϊ νὰ περικαλύψωσι τὸν κοιλίαν διὰ πιττωκίρου προσεκόλλησαν δι' αὐτοῦ ἐπιμελῶς τὰ χεῖλη τοῦ στομίου τοῦ κελύφους ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ ἤχηλωσαν οὕτω διὰ βίου αὐτῶν, διότι οὕτε ἢ βρογχὴ δύναται νὰ διαλύσῃ τὸ πιττωκίρον.

* * *

Ἡ συλλογὴ τοῦ μέλιτος. Ὀλίγοι ἔχουσιν ἰδέαν τῆς ἐργασίας τῶν μελισσῶν περὶ τὴν συλλογὴν τοῦ μέλιτος. Ἰδοὺ ὑπολογισμὸς τις πρὸς ἀπόδειξιν τῆς φιλοπονίας τῆς μελισσῆς. Ἐποθεθεῖσθε ὅτι τὰ ἔντομα ἐξέλεξαν ἄριον τριφύλλον· ἕκαστον ἄνθος τριφύλλου ἔχει 60 στήματα, ἕκαστον δὲ στήμα ἐμπεριέχει 1/500 κόκκον σακχάρους. Ἴνα ἀποτελεσθῆ εἰς κόκκος σακχάρους δέον νὰ ἐκμυζήσῃ ἢ μέλισσα 500 στήματα. Ἐπειδὴ δὲ 8000 περίπου κόκκοι ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 1/2 χιλιόγραμμον, ἔπειτα ὅτι ἡ μέλισσα ὀφείλει νὰ ἐκμυζήσῃ 4 ἑκατομμύρια στημάτων διὰ νὰ συλλέξῃ 500 γραμμάρια μέλιτος.

* * *

Αἱ ἄρκτοι ἐν Ρωσίᾳ. Δῆμος ὀλόκληρος τοῦ κυβερνείου Ὀλονέτς ἐν τῇ ἀρκτικῇ Ρωσίᾳ ἐκ πέντε χωρίων ἀποτελούμενος ἐποικισθῆθη κυριολεκτικῶς ὑπὸ τῶν. . . . ἄρκτων. Ὁ δῆμος οὗτος περιβάλλεται ὑπὸ ἐδρυτάτων θαλάσσιων ἐκτάσεως πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιόμετρων· τὰ θηρία πλανῶνται κατ' ἀγέλας ἀνὰ ὄκτω ἢ δέκα καὶ ἐφορμῶσιν ἐπὶ πᾶν ὅ,τι ἤθελον ἀπαντήσῃ· οἱ ἴπποι καὶ αἱ δαμάλις πάντες κατεβρωθήσαν οἱ δὲ δυστυχεῖς χωρικοὶ στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων πρὸς καλλιέργειαν κτηνῶν. Ὁ δικτατῆς τῆς ἐπαρχίας διέταξε τοῖς ἐπιτοπίσι στρατιωτικαῖς σώμασι τὴν ἀποστολὴν ἀεροβολιτικῶν πρὸς καταπολέμησιν τῆς παραδόξου ταύτης ἐπιδημίας, συνάμα δὲ ἑταίρια ἐθελοντοκονιγγῶν ἀπετελέσθησαν καὶ θήρα ἤρξατο μεγάλη.

ΝΑΤΑΣΙΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον.)

12 Σεπτεμβρίου.

Τὴν εὐτυχίαν δύναται τις νὰ καλέσῃ πεπρωμένον; Κρίνον σὺ ἀντ' ἐμοῦ, φίλε μου. Ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βίῳ ὥρα τεταραμμένης ψυχικῆς καταστάσεως, ἐν αἷς ἀρνοεῖ τις ἂν διαβλέπῃ εὐκρινῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει. Σοὶ γράφω ὑπὸ τὸ κράτος βαθείας ὄσφ καὶ ἀπροόπτου συγκινήσεως. . . Ἐν τῷ βίῳ μου ἀποφασιστικῆς τις ἐπεγένετο κρίσις.

Ἡ προχθὲς ἦν ἡ παραμονὴ τῆς ἡμέρας, ἣν εἶχον ὀρίσει διὰ τὴν ἀναχώρησιν μου. Δὲν ἐνθυμούμαι τίνας ἑορτῆς ἢ ἐπέτειος ἤγρετο τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ· οἱ ἐν τῷ ξενῶνι διαμείνοντες πρὸς πληρεστέραν ἀπόλαυσιν τοῦ θεάματος τῶν πυροτεχνημάτων, ἅτινα εἶχον παρασκευασθῆ διὰ τὴν νύκτα ἐν τῇ λίμνῃ, εἶχον ἀναβῆ ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ τὴν στέγην τῆς οἰκοδομῆς ἐξώστου· ἦσαν ἐκεῖ συνηρημένοι περὶ τοὺς πεντεκαίδεκα θεαταί· ἢ νυκτερινῇ ἑορτῇ ἦν ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ ἀκμῇ. Ποικιλότατοι τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα πύραυλοι καὶ βομβίδες καὶ μυρία ἄλλα πυροτεχνημάτων εἶδη πολύπλοκα διέτρεχον τοὺς αἰθέρας ἐν τῇ κεκανονισμένῃ σειρᾷ διαδεχόμενα ἀλλήλα, φῶτα δὲ βεγγαλικά γυγανταῖα φωτίζοντα καὶ αὐτὰς τῶν βράχων τὰς ἀκρωρείας ἐπεσφράγισαν τῆς ἑορτῆς τὴν λαμπρότητα πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν πάντων ὅσοι τὴν διαφανὴ καὶ βαλοαμώδη θερινὴν νύκτα προὔτιμον τοῦ ἐκκωφωτικοῦ θορύβου τῶν θεαμάτων τοῦ εἶδους τούτου. Ἐκστασις κατέλαβε τότε τοὺς πάντας ἐπὶ τῇ ὥρᾳ ἐκεῖνῃ νυκτὶ, ἣν ὠραιοτέραν ἔτι καθίστη καὶ αἰθριοτέραν ἢ ἀντίθεσις τῆς ἐπελθούσης ἀπολύτου σιγῆς. Ἰδέα τις ἰδιότροπος προσέκρινεν ἐκ τοῦ ἀπειροῦ ἐκεῖνου ἐνθυμασιαμοῦ· προέτεινέ τις ν' ἀναμείνωσιν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου θεᾶμα καὶ παραχρῆμα ἐπεδοκιμάσθη καὶ ὑπὸ πάντων ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἢ πρότασις.

Ἐντὸς μικροῦ παρεσκευάσθησαν καταλλήλως δι' ἕκαστον ἰδιαιτέρως ὄμιλον τὰ πρὸς ὑπαίθριον διανυκτερεύειν διὰ τὰς κυρίας ἰδίως ἀπαιτούμενα· θρονία μετεκομιθῆσαν καὶ αὐτοσχέδια ἀνάκλιτρα, αἱ κυρία ἐφωδιασθῆσαν διὰ μεγάλων περιωμιῶν καὶ εἴτι ἄλλο πρὸς προφυλάξιν παρεσκευάσθη ἐν βραζεῖ· οὕτω δὲ ὑπὸ μόνον τῶν ἀστέρων τὸ φέγγος τὸ δῶμα ἦν ὅμοιον καταστρώματι μεγάλου πλοίου, αἱ δὲ προκίπτοισαι ἐναχοῦ καπνοδόχαι προσωμοιάζον ἱστοῖς· τὸ περιβάλλον τὸν ἐξώστην παραπέτασμα ἠπλοῦτο ὡς τοῦ πλοίου ὁ θωρακισμός· πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῆς αὐταπάτης ἢ ὀλίγῳ μακρὰν ἀμυδρῶς διατραπομένη σκιά μεμονωμένου ὄνειροπόλου ἀντικαθίστη τὸν ἀξιοσημειώτον τῆς φυλακῆς ὄρθιον ἐπὶ τῆς πρώρας. Τὰ σκέψεις ταύτας ἀνεκοίμων τῇ κυρίᾳ Διδοῦρ, ἐτοιμαζομένη ν' ἀποσυρθῆ προφανῶς ἐκ φόβου μὴ ἢ ἐπήρησαι τῆς ἀγροπνίας βλάβῃ τῆς χροιάς της τὰ ῥόδα, ὅποτε ἦκουσα καλοῦντά με τὸν κ. Β. . . ὅστις προὔτιθετο ὡσαύτως νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ οἰκίμα του.

— Μένετε; μοὶ εἶπε.

— Βεβαίως, στρατιγέ.

— Τότε δὲν θὰ ἐνοχληθῆτε ἂν σὰς παρακαλέσω νὰ συντροφεύσῃτε κατὰ τὰς ὥρας ταύτας τὴν σύζυγόν μου· ἐπιθυμῶ νὰ ἴδῃ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου· προθύμως θὰ ἔμεινον παρ' αὐτῇ, πλήν, νὰ σὰς εἶπω τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν ἡλικίαν μου, . . . καὶ μὲ τοὺς βεμματισμούς μου, νὰ διέλθῃ τις νύκτα ὀλόκληρον εἰς τὸ ὑπαίθριον. . .

Οἱ βεμματισμοὶ τοῦ στρατιγῆ τοῦ σιγῆν ταύτην οὐδὲν ἄλλο ἐσήμαινον ἢ ἰσχυρὰν πρὸς ὕπνον ἐπιθυμίαν, ἣν μόλις ἀπέκρουπτε διὰ τὸν τύπον ὑπεκλίθην πρὸ τῆς κυρίας Β. . . ὑπόκλισην δηλοῦσαν ἐν πάσῃς ταῖς γλώσσαις ὅτι προθύμως ἐτιθέμην ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῆς· ἐν τῇ λάμπει τοῦ ἀεριοφώτου, ὕπερ ἐφώτιζε τὴν κλίμακα, εἰς τὰς πρώτας τῆς ὑποίας εὐρισκόμεθα βαθμίδας διέκρινον τὴν ἀόριστον ἔκφρασιν τῆς μορφῆς της· μικρὸν συνοφρυώθη τὸ ἀλαβάστρινόν της μέτωπον· ἴσως ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, ὅτι λίαν ἱπποτικῇ τῇ τρόπῳ εἶχεν εἰς δυσχερῆ περιεργαίε αὐτὴν θέσει ὁ στρατιγός. Ἐξήτει

τὸν λεπτότατον τῆς ἀρνήσεως τρόπον, ἦδη δὲ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς της ἐμείλε νὰ πατήσῃ ἐπὶ τῆς κατωτέρας τῆς κλίμακος βαθμίδος, ὅποτε ἐφάνη μεταγνοῦσα καὶ σπρεφομένη πρὸς ἐμέ.

— Ἀληθῶς τοῦτο δὲν θὰ σὰς ἐνοχλήσῃ πολὺ Κύριε; εἶπεν.
Ἐμέ, κυρία, . . . καθ' ὑπερβολὴν μάλιστα! . . . Συλλογισθῆτε δὰ τί ἀγχαρεία.

— Ὡ! ἂν ἔχῃ οὕτω, δέχομαι ἀδυστάτως.
Ἡ στρατιγὸς ἠσπάσθη εὐγενῶς τὴν χεῖρα τῆς συζύγου του.
— Ἰγίανη Νατάσια, τῇ εἶπε καὶ ἤρξατο καταβαίνων.

Τὴν ὠδήγησα εἰς τὸ ἀνάκλιτρόν της ὀλίγῳ μακρὰν ὀπισθεν καπνοδόχῃς τοποθετηθῆν. — Νατάσια; εἶπον, τί σημαίνει τοῦτο; Μήπως εἶνε τὸ ὄνομά σας ῥωσιστὶ; νομίζει τις ὅτι διαβλέπει ἐν αὐτῷ οἶονι ἀνάμνησιν τινα τῶν στεππῶν, ἀόριστόν τι ἄρωμα ἀλλοδαπῆς ποιήσεως.

— Σφάλλεσθε εὐρίσκων τὸ ὄνομα τοῦτο ἄξιον ἐνδιαφέροντος· δὲν ὑπάρχει κινώτερον ἐν Ρωσίᾳ. Ναθαλία, εἶνε ὄνομα πανταχοῦ ἀπαντώμενον.

— Τόσφ τὸ χειρότερον. Λυπούμαι διὰ τοῦτο εὐκρινῶς. Τὸ ὄνομά σας ἔπρεπε εἰς σὰς μόνην νὰ ἀνήκῃ. Ἄν ἤμην Τσάρος θὰ διέτατον ν' ἀλλάξωσι τὸ ὄνομα ὅλας τῆς αὐτοκρατορίας μου αἱ Ναθαλία.

Ἡ διαφορὰ γυναικὸς τινος πρὸς ἄλλην ἐν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ περιστάσει ἀκριβέστερον διαφαίνεται ἢ ἐν τῷ τρώπῳ, μεθ' οὗ ὑποδέχονται τὰς μικρὰς ταύτας φιλοφρονήσεις τῆς τετριμμένης χαριτολογίας. Ἡ κ. Β. . . ἦμισα εἰς ταύτας ἀρσεκεται· οὕτε τὸ λιβανωτόν, οὕτε τὸ ἄρωμα αὐτοῦ λατρεύει· τούναντίον ἐκθλιῶ εἰς τὰ τσιαῦτα δειμαλέαν τινα ἀδεξιότητα καὶ τῇ ἀρμόζει θωμασιῶς τοῦτο, ἀλλ' αὕτη καὶ μόνῃ. Ἥλλαξα τὸ ἀντικείμενον τῆς συνομιλίας καὶ ἐπὶ ἡμίσειαν ὄραν ἐλάλησα μετὰ πολλῆς τῆς εὐσυνειδησίας περὶ συνομιλίας καὶ μελωδιῶν.

— Ἀληθῶς τῇ εἶπον, διατὶ οὐδέποτε ἀσχολεῖσθε εἰς τὴν μουσικῇ, σεὶ ἧτις τόσον εὐδοκίμως αὐτὴν καλλιεργεῖτε;

Κίνησις τὰς διέφυγεν αὐτὴν ὡσεὶ ἤθελε νὰ εἶπῃ:

— Ἄλλ' ἀπὸ δὲν ἀσχολοῦμαι πλέον πῶς εἶνε δυνατόν νὰ γνωρίζητε. . .

Ἄ! ἰδοὺ. . . Σὰς ἐκπλήττει ὅτι κατώρθωσα ν' ἀνακαλύψω τοῦτο; Εἶνε ὀλόκληρος ἱστορία, ἣν θὰ σὰς διηγήθῃ, ἂν εὐαρεστεισθε. Φαντάσθητε ὅτι πρὸ ἔξ ἐβδόμαδων ἐκαθήμεν πρὸ τοῦ παραθύρου μου κατὰ τινα θυελλώδη νύκτα. Ἀἴνης ἐν μέσῳ τοῦ μηρυθμοῦ τῆς καταγίδος ἦκουσα τὸ μέλος νυκτερινῆς φῶθς τοῦ Chopin· ἔπεινα τὸ σὺς, διότι λατρεύω τὸν Chopin, ἀληθῶς δὲ ἠρμηνεύετο ἐν ἐξαισία τέχνῃ· δὲν μὲ διέφυγεν οὕτε φθόγγος εἰς· μετὰ τινας στιγμὰς ἢ μουσικῇ ἐσίγησε καὶ εἶδον γυναῖκα, ἧτις ἦλθε νὰ ἐπαγωνισθῆ ἐπὶ τοῦ ἐξώστου κατάλευκον φέρουσα στολὴν ὡς νόμφη ἢ ὀπτασία καί, τίς οἶδε, εἰ ὄνειροπολοῦσα. Ἐπανεῖδον τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ τὴν μουσικῇ της οὐδέποτε πλέον ἦκουσα. . .

— Καὶ σὰς βεβαίῳ ὅτι δὲν θὰ τὴν ἀκούσητε πλέον, ἀπήντησε φαιδρῶς. Ἄλλως τε, μέτρια πολὺ εἰσὶν αἱ ἐν τῇ μουσικῇ γνώσεις μου. Κρούω ὀλίγον χάριν τέρψεως τὸ κλειδοκύμβαλον, ὅταν ἦμαι μόνῃ· ἰδοὺ ὅλη μου ἢ ἀξία· ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς βεμβασμὸς ὀφείλω νὰ ὑπερασπίσω ἑμαυτὴν κατὰ τῆς κατηγορίας ταύτης· δὲν ἐρρέμβασον ἐπὶ τοῦ ἐξώστου μου τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνῃν καὶ οὐδέποτε.

— Καὶ τί λοιπὸν ἐσκέπτεσθε τότε; Μὴ τυχὸν ἐμελετάτε τὸν γεωλογικὸν σχηματισμὸν τῶν βράχων τούτων μεγαλοπρεπῶς ὑπὸ τῆς σελήνης φωτισμένον;

— Ἐπιμένετε πολὺ νὰ τὸ μάθητε; Ἐστὼ· ἐσυλλογίζομαι ἀπλοῦστατα τὸ τέκνον μου

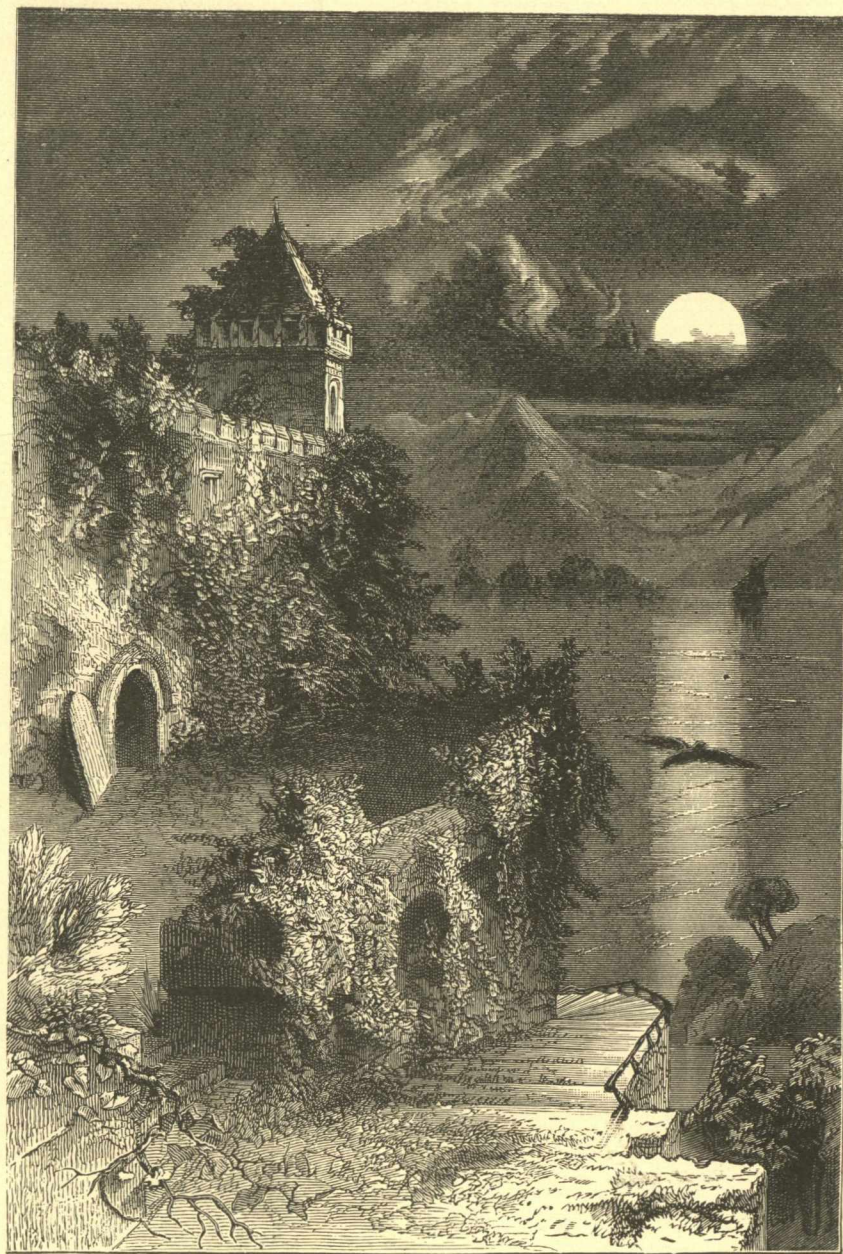
— Τὸ διαλογίζεσθε περὶ τῶν φιλομένων ὄντων δὲν καλεῖται βεμβασμὸς;

— Ἐὰν τὸ ἐνοήσῃτε οὕτως. . .

— Ἐνωῶ· δὲν θέλετε νὰ ὀμολογήσητε ὅτι ἠδύνασθε ὡς πάντες νὰ ἔχγητε τὰς ὥρας τῆς μελαγχολίας σας.

— Η μελαγχολία εἶνε ἡ ποίησις τῶν νοσηρῶν ἢ ἐμπνευσμένων ψυχῶν· ἐν ἐμοὶ οὐδέτερον τούτων συμβαίνει.

Υπῆρχεν ἐν τῷ ἐπιπολαίῳ διαμειφθέντι τούτῳ διαλόγῳ, οὐκ οἶδ' αὖ τις ἀκατανόητος χροιά, ἀλλοτρία ἐν ταῖς μέγρι τῆς ἐσπέρας ἐκείνης συνομιλίας ἡμῶν. Ἠγέρθη καὶ ἐχώρησε βήματά τινα πρὸς τὰς κυκλίδας, ἔνθα σιγῆλὴ διέμεινεν ἐπὶ τινα λεπτὰ πόρρω τὸ βλέμμα ἐκτείνουσα· εἶτα ἐστράφη καὶ ἤρεάτο κατὰ μήκος καὶ πλάτος νὰ βαδίξῃ διὰ τοῦ ἐρρύθμου βήματός της ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ὑψαύχην χωροῦσα, ἐνῷ ἡ μακρὰ αὐτῆς καὶ πλουσία ἐσθῆς ἠκολούθει τὴν κυματώσαν τοῦ βήματος αὐτῆς κίνησιν. Ἐἶχον ἐγερεθῆ, ὡσαύτως, καὶ τὴν ἠκολούθουν. Κατόπι ἀγόνων ἀποπειρῶν, ἴνα λύσω τὴν ἐπακολουθήσαντα σιωπὴν, ἐφάνη αἴφνης ὅτ' ἀτονίας καταληφθεῖσα. Ἡ κυρία Β... εἶχε καταφρονῶς τὸ πνεῦμα περισπασμένον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐμὸν ἦν μᾶλλον ἐφευρετικόν. Οἶονεῖ ἐκ κοινῆς συμφωνίας ἐπαύσαμεν νὰ ἐπιβάλλωμεν ἀμοιβαίως ἀλλήλοις τὰς ἡμέτερας παρατηρήσεις· ἐκότερος ἠκολούθει μόνος τῶν ἰδίων σκέψεων τὸν ῥοῦν. Αἴφνης μὲ ἠρώτησε ποῖαν εἶχον γνώμην περὶ συγγράμματός οὗ ὁ μελαγχολικός ἦρως θρηγεῖ ἑαυτὸν διότι τῷ προξενεῖ ἀνίαν ὁ βίος καὶ ἀπρόσιτος εἶνε ἡ καρδιά του εἰς τοῦ ἔρωτος τὰς συγκινησεις· παρέββαλεν αὐτὸν πρὸς τὸν Βέρθερον καὶ ἐπειδὴ τὴν ἠρώτησα διὰ τίνας παραδόξου ἐποπτείας κατώρθωσε τόσῳ ὀρθῶς νὰ χαρακτηρίσῃ αἰσθήματα, ὧν οὐδέποτε ἔλαβε πείραν. — Ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἀναπορεύτως, εἶπε, νὰ ἔχῃ τις τὴν πείραν παντὸς ὅ,τι γινώσκαι; Ὑπάρχει πλήθος πραγμάτων ἄπερ ἐννοεῖ τις χωρὶς νὰ γνωρίζῃ αὐτά

ΠΟΣΟΝ ΕΙΝΕ ΩΡΑΙΑ Η ΑΠΟΦΙΣ ΑΥΤΗ.

— Βεβαίως· ἡ εὐτυχία λόγου χάριν. Οἱ πάντες τὴν ἐννοοῦσι ἀλλ' οὐδεὶς τὴν ἐγνωρίσει.

— Πιστεύετε τοῦτο; Ἐφρόνου πάντοτε ὅτι πολλὸ συμβάλλεται εἰς τὸ νὰ αἰσθάνηται τις ἑαυτὸν εὐτυχῆ ἢ δυστυχῆ ἢ τοῦ ἀνθρώπου καλῆ θείλῃσι, διότι ἡ εὐτυχία δὲν εἶνε τι ἐκτὸς ἡμῶν ὑπάρχον. Εἶνε... ἐφάνη ἐνδοιάζουσα.

— Ἐσακολοθεῖτε, σὰς παρακαλῶ, ποῦ εἶνε; — Ἄλλ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, μοὶ φαίνεται. Τὴν εὐτυχίαν ἀποτελοῦσιν αἱ φιλικαὶ καὶ οἰκογενειακαὶ τέρψεις, τοῖς πᾶσι προσιταί, τὸ αἰσθημα τὸ ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ἀπορρέον, ἢ συνειδήσις τῆς χρησιμότητος ἡμῶν, κυρίως δὲ ἡ ἀπάρνησις τῶν ἐγω-

στικῶν πόθων... Ἐστὶ ὡσεὶ ἐφοβεῖτο μὴ φανῆ ὡς ἐπιτετραυμένους ἠθικολογούσα.

— Μὴ νομίζετε, παρακαλῶ, ὅτι προτίθεμαι νὰ σὰς κάμω παραίνεσιν περὶ ἠθικῆς· σὰς αὐτὸς ἐζητήσατε παρ' ἐμοῦ τὴν ὁμολογίαν ταύτην.

— Ὡ, Κυρία! ὅποια ἰδέα! ἡ τοιαύτη τῆς εὐτυχίας ἀντίληψις μ' ἐκπλήττει τούναντίον ὡς ἰδιαζόντως ἀξία ἡμῶν. Ἐν τούτοις ἐξαίρετε πολλὸ πρᾶγμα τι ὕπερ καθ' ἡμᾶς εἶνε κοινὸν τοῖς πᾶσι. Πιστεύετε ὅτι πρᾶγματι ἕκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ εὐδαιμονία δὲν ἔγκειται οὔτε εἰς τοῦτο οὔτε εἰς ἐκαίνο τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν, ἀλλ' ἐν τῇ συνειδήσει ἰσορροπίας τινὸς ἐνδομύχου τιθεῖσθαι ἐν ἀρμονίᾳ τὰς σκέψεις καὶ τὰς πράξεις, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ καθήκοντα; Ἀκολουθῶν ἄχρι τέλους τὴν λογικὴν τῆς ἀρχῆς ἡμῶν καταλήγω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ν' ἀποβῇ τις εὐτυχῆς εἶνε ταῦτόν τῷ νὰ καταστῇ κρείττων ἑαυτοῦ, ἐν ᾧ κατὰ τὰς ἰδέας τῶν ἀνθρώπων πάντῃ διάφορόν ἐστι τὸ ἐν τοῦ ἄλλου. Πῶς συμβιβάζεται ταῦτα;

— Αἱ ἰδέαι τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἐσφαλμέναι... ἴσως.

— ἴσως; Τοῦτο σημαίνει ὅτι συμφωνεῖτε ἐν μέρει πρὸς ἐμέ.

— Ἀκούσατε, εἶπεν ἀποτόμως σχεδόν. Ὅτι περὶ τῆς εὐτυχίας εἶπον, εἶνε ὅ,τι πιστεύω ἐνίοτε ἀληθῆς· ἂν ἀπατώμαι, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ βᾶθος οὐδὲν γινώσκω... οὐδὲν πλεότερον ἡμῶν. Σημαίνει ἄρα τοῦτο ἀποδοχὴν τῆς γνώμης σας, ὡς λέγετε; Ἐπεθύμουν ν' ἀπαντήσω: Βεβαίως, διότι μοὶ ἐφαίνεται ὅτι πολλὸ ταχέως εἶχεν ἀποδεχθῆ τὰς σκέψεις μου· ἠσθάνομην ἐπὶ τούτῳ ὡσεὶ ἀόριστόν τινα

λύτην. Τὴν ἐσπέραν ταύτην ἦν ὅλως διάφορος ἑαυτῆς· ὑπῆρχε τι ἐν αὐτῇ τὸ ἀσύνηδες νευροπαθές· ἐπλησίασε πρὸς τὸ παραπέτασμα καὶ στάσα ἐνώπιον μικρᾶς στήλης ἐπιγγωνισθῆ ἐν αὐτῇ. Ἐν τῇ στάσει ταύτῃ διὰ λευκοῦ κεκαλυμμένη περιωμίον, ἄπερ ἔσφυγγε τοῖς ὤμοις καὶ περιέλειπε τοὺς δισταυρωμένους βραχίονας αὐτῆς ἦν ὁμοία πρὸς τὴν Πολύμνιαν τοῦ Λούβρου, ἦτις τῷ πέπλῳ αὐτῆς περιβεβλημένη στήριζεται ἐπὶ στήλης περισκεπτος. — Πόσον εἶνε ὠραία, ἡ ἀποφίς αὐτῆ, εἶπε.

Μεταξὺ δύο βραχυδῶν ἀκρωρειῶν ἡ σελήνη ὑψόδο μεγαλοπρεπῆς καὶ κατέρυθρος· ἐν ἀκαρεῖ κατεφωτισθῆ ἅπανα ἡ φυσικὴ τῆς θέσεως εἰκὼν καὶ ἔβλεπέ τις ὡς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ. Ἡ κυρία

Β... ἐξηκολούθει νὰ θεᾶται τὴν φῶσιν καὶ ἐφαίνετο εἰς ἕκστασιν βεβουημένη. Σὲ βεβαίῳ, φίλε μου, σοὶ ἠρξίζομαι ἐπὶ τῆς τιμῆς μου ὅτι ἀποδεχόμενος τὴν παράδοξον μετὰ τῆς γυναικὸς ταύτης συνδιαπρήξῃ, ἠγγύον ὅτι τὴν ἠγάπων. Τὸ πρῶτον καὶ ἀόριστον ῥίγος διέτρεψε τὰς φλέβας μου, ὅπου τὸ βλέμμα ἐπανεβλῆθ' ἐκ τῆς, ἐν ᾗ ἐπλανάτο εὐρείας ἀπόψεως προσηλωθῆ ἐπ' ἐμοῦ. — Δὲν θαυμάζετε; εἶπε, διὰ τοῦ ἠρέμου αὐτῆς ἦθους.

Ἐστῆρξα τὰς δύο μου χεῖρας ἐπὶ τῆς κυκλίδος καὶ μικρῶν προσκλίνας προσέβλεψα εἰς τὸ βᾶθος τῶν ὀφθαλμῶν της. — Ὀμιλοῦμεν περὶ εὐτυχίας, εἶπον, λίαν ταπεινῇ τῇ φωνῇ... Εἶσθε εὐτυχῆς; Ἐσκήρτησε καὶ ἀπέστρεψεν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν.

— Ἐστὲ εὐκαιρῆς... ὡς πρὸ ὀλίγου.

Παρῆλθον στιγμαὶ τινες ἄνευ ἀπαντήσεως· εἶτα δὲ διὰ φωνῆς βραδείας, ὡς ὁ θέλων ν' ἀναλύσῃ τὰς ἰδίας σκέψεις. — Οὐδέποτε ἠρώτησα ἑμαυτὴν ἂν ἦμην εὐτυχῆς ἢ ὄχι· διερωτώμαι ἤδη καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι ἄρισθ.

— Τὸ γνωρίζω ἐγώ, ἀπήνησα ταπεινότερον· οὐδέποτε ἠγάπησατε· ἐκεῖ ἔγκειται ἡ εὐτυχία.

Ἐρρώψην ἐπ' ἐμοῦ βλέμμα ταχύ. — Διατί μοὶ λέγετε τοῦτο; ἡ φωνὴ της ἦν βραχυεῖα· ἀποτόμως εἶχεν ἀλλοιωθῆ τῆς μορφῆς αὐτῆς ἢ ἐκφρασεῖ· ἐκπληξῆν δὲ μετ' ἀνησυχίας μεμιγμένῃ εἰκόνησον οἱ χαρακτηριστὲς αὐτῆς.

Ἠννόησα τὴν χεῖρυσαν ὑπὸ τοὺς πόδας μου ἄβυσσον· Ἰλιγγος μὲ κατέλαβε· ἠσθάνομην τὴν σκοτοδίνην ἀνθρώπου βλέποντος ἑαυτὸν κυλιόμενον ἐπὶ τῆς κατωφερείας φρικώδους βαράθρου. Τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου ἀνεμέτρων διὰ τετρομαγμένου ὄμματός καὶ ταυτοχρόνως ὡς ἐξ ἐνστίκτου ἐπεζήτηρον στήριγμα τι κατὰ τῆς πτώσεώς μου· προσεκολλώμην ἐπὶ τῆς θελήσεώς μου, τὴν ἠσθάνομην ἀπολείπουσάν με· ἐκάλουν εἰς ἐπικουρίαν μου τὴν τιμὴν ἀναλογιζόμενος ὅτι ἐν ἐτι βήμα ἐπὶ τὰ πρόσω ἐν τῇ ὀλισθηρᾷ ταύτῃ ὁδῷ, θὰ ἦν ἀνανδρία πρὸς τὴν γυναικα ταύτην, ἢ ἠσθάνομην συνταρασσομένην τὴν καρδίαν. Ὁφείλον νὰ προστατεύσω αὐτὴν κατ' ἑμαυτοῦ, ἐναντίον αὐτῆς ταύτης, ἀλλὰ πόθεν ν' ἀρυσθῶ τὴν πρὸς τοῦτο δύναμιν; πᾶσαι αὐταὶ αἱ σκέψεις ὡς τις στρόβιλος διήλθον διὰ τῆς κεφαλῆς μου. Ἐστράφη πρὸς αὐτὴν — Ἡ ὁρῶσος ἐπιτείνεται, εἶπον· ἀνησυχῶ περὶ ἡμῶν· δὲν περιπατοῦμεν ὀλίγον; Θελέτε νὰ στηριχθῆτε ἐπ' ἐμοῦ; Ἐστηρίχθη ἔλαφρῶς ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, καὶ ἐν σιγῇ ἐποιήσαμεν στροφάς τινας.

Αἱ τὸν ἐξώστην τέμνουσαι τοῦ κυρίου πλευραὶ οὕτως ἦσαν διατεθειμέναι ὥστε καίτοι ἐν μικρῷ χώρῳ πάντες ἦσαν συνηγμένοι, δὲν ἔβλεπε τις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς χωρίσματος εἰς τὸ ἄλλο· ἀλλὰ βαδίξων κατὰ μήκος διέκρινε διαδοχικῶς τοὺς διαφόρους ὀμίλους. Οἱ πλείστοι τῶν ἐλθόντων ἐκεῖ ἴνα θαυμάσωσι τὴν φῶσιν ἐκοιμῶντο βαθείως· πληθωρικός τις ἐκάθευδεν ἐπὶ ἔδρας τὴν κεφαλὴν ἔχων ἐστηριγμένην ἐπὶ τῆς βράχειος αὐτῆς· ἕτερός τις ἴστατο ὡς πᾶσσαλος ὀρθὸς καὶ ἐστιν ὅτε ἔρρεπε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ ἄνω τοῦ σώματός του. Πολλοὶ ἔκ τε τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἐτέρου φύλλου νέοι ἐκάπνιζον καὶ ὠμίλου ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Μοὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ εἶπω πῶς ἐνθυμούμαι πάντα ταῦτα. Τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν ἠδυνάμην νὰ βλέπω καὶ βεβαίως οὐδὲν ἔβλεπον· ἀλλὰ κατὰ παράδοξόν τι φαινόμενον, λίαν ἄλλως τε γινώσκόν, τὰ ἀντικείμενα ἐφωτοτυποῦντο τρόπον τινὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς θελήσεώς μου, πᾶσα δὲ τῆς σκηνῆς λεπτομέρεια τόσῳ διακρίτως ἀναπολείπει ἐν τῇ μνήμῃ μου ὡς ἂν ἔβλεπον αὐτὴν μετὰ τῆς αὐστηροτάτης ἀκριβείας.

Οἱ πάντες ἦσαν καθ' ἑαυτοὺς ἀπασχολημένοι καὶ οὐδεὶς περὶ ἡμῶν ἐμερίμναι· μόνους ἠσθάνομθα ἑαυτοὺς, ἐκείνη καὶ ἐγώ, ἐν μέσῳ τοῦ ἀστερέοντος οὐρανοῦ καὶ τῆς θαυμασιῶς περικαλλοῦς ἐκείνης γῆς. Ὑπὸ τὴν μαλθακὴν λάμψιν, ἐν ᾗ ἐλούετο ἡ τοποθεσία περιεβάλλετο τὴν ὕψιν μακρῆς χώρας· ἡ μόνωσις ἐκείνη μ' ἐγώρενε, μ' ἐτρόμαξε, μ' ἐμέσθη. Ἠρέων ἐν τῇ διανοίᾳ μου, τὴν ἠσθάνομην ἐκλείπουσαν καὶ ἀφανίζομένην, λόγον ἀδιάφορον ἢ τετρομμένον δυνάμενον νὰ σώσῃ ἀμφοτέρους ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ καὶ οὐδὲν εὕρισκον ἐν ἐμοὶ ἢ ἀνεκφραστόν τινα ταραχὴν· τὰ πάντα καὶ αὐτῇ, ἦν ἐπι-

ροῦμεν, ἡ σιγὴ ἐλάμβανε περὶ ἡμᾶς εὐγλωττον καὶ ἀκαταμάχητον σημασίαν· πᾶσα στιγμὴ διαρρέουσα παρέσυρεν ἡμᾶς ὄλον ἐκ τοῦ κόσμου τῆς πραγματικότητος καὶ στενωτέρως ἀπέβαινε ὁ περισφίγγων ἡμᾶς μακρὸς κύκλος. Σοὶ ὀμνῶ, φίλε μου, ὅτι κατέβαλον ὑπερανθρώπους προσπαθείας· ἐβίασα ἑμαυτὸν ἴνα δώσω χροιάν ἀδιάφορον καὶ ψυχράν εἰς τοὺς λόγους μου· ἀστὴρ διάττων διέσχισε τὸν αἰθέρα· ἠξέευρετε, τῇ εἶπον, ὅτι πρέπει νὰ ζητήσῃ τις καὶ τι ἀπὸ τὴν μοῖραν ὅταν βλέπῃ ἄστρον διερχόμενον· τί ἐπεθυμήσατε; Ὑπεμειδίασεν· ἠθέλησε ν' ἀπαντήσῃ· ἀντὶ τούτου οἱ ὀφθαλμοὶ της ὑψώθησαν ἐπ' ἐμοῦ μετ' ἐκφράσεως, ἐν ᾗ ἡ φρικτὴ ἀνεμίγνυτο ἐν, οὐκ οἶδα, ποῖα ἀορίστη προσδοκία· ἠσθάνομην αὐτὴν νὰ φρικτᾷ ὀλοῦσώμου· πεπιέσμένη ἦν καὶ ταχεῖα ἢ ἀναπνοῆς της· ἡ ὑπολειπομένη τελευταία τῆς φρονήσεως ἀντὶς μὲ κατέλιπε. — Ἦσυχάσατε, σὰς ἱκετεύω, ἐπιθύρσα καὶ ὄλως ἀλλοφρονῶν ἔλαβον ἐν τῇ χεῖρὶ τὴν περιβάλλουσάν με χεῖρά της· ταυτοχρόνως δὲ ἐπανελάμβανον καθ' ἑαυτόν. Θεέ μου! Θεέ μου! τί γενήσεται; τί πράττω; ποῦ ἄρα θὰ παρασύρω αὐτὴν· ἠσθάνομην ἑμαυτὸν ἀκαταμάχητος πρὸς τὴν ἄβυσσον ἐκλόμενον. Τὴν ὠδήγησα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον της καὶ ἐκαθέσθη παρ' αὐτῆ· αἱ παγεραὶ της χεῖρες ἔμεινον ὑγραὶ καὶ ἀρρανεῖς ἐντὸς τῶν ἐμῶν, οἱ δὲ μεγαθυθέντες ὀφθαλμοὶ της προσηλοῦντο ἐπ' ἐμοῦ μετὰ περιπαθοῦς ἐκστάσεως.

Ὑπάρχουσι δευτερόλεπτα διαρκούντα ὅσον αἰῶνες, ὧν αἱ δειναὶ συγκινησεις δὲν ἐπαναλαμβάνονται ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου· κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὀλίγων στιγμῶν, ἄς διήλθομεν ἐκεῖ πλησίον ἀλλήλων ἔβλεπον ἀστραπὰς διερχομένας καὶ περιστρεφόμενα τὰ περὶ ἐμὲ ἀντικείμενα. Ἐκλίνα πρὸς αὐτὴν, τὴν περιπετόχθην καὶ τὴν εἴλωσα πρὸς τὴν καρδίαν μου· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἐνετρώφον ἐν γση-τευτικῷ ὄνειρῳ· ἠσπαζόμεν τὴν κόμην, τὸ μέτωπον, τὴν κεφαλὴν της· δι' ἀσπασμοῦ γοργοῦ ἀπέπνυτον ἐν τῷ στόματί της κραυγὴν φρικτῆς· τὴν ἀγνεῖν τῆς στιγμῆς ταύτης μέθην οὐδεμία ἐκφρασεῖς δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ. ἠσθάνομην κατὰ γράμμα τὴν ψυχὴν μου ἀπολείπουσάν με, αἰφνιδίαν δὲ καὶ γενικὴν τῶν πραγμάτων ἀναστά-τωσιν· ἡ γῆ ἐξηφανίζετο ὑπ' ἐμέ, οἱ οὐρανοὶ κατέπιπτον καὶ ἐγὼ κατεβουθιζόμεν μετ' αὐτῆς ἐν τῇ ἀβύσσῳ θλίβων αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας μου ἐντὸς στροβίλου μεστοῦ ζόφου καὶ λάμψεων ἐκθαμβουσιῶν.

Ἐν ἀρχῇ ἐφαίνετο ὡσεὶ προβάλλουσα ἀντίστασιν τινα εἰς τὰς περιπετόξεις μου, εἶτα ὑποχωροῦσα εἰς τὴν μέθην καταβεβλημένη, ἀσπαίρουσα κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ στήθους μου. Τὴν ἐθεώρουν· ἦν ἀνεκφράστως ὠραία· θεῖον φῶς κατηγλάϊζε καὶ μετεμόρφον τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Τὸ πάθος εἶχεν ἐκραγῆ ὡς κεραυνὸς ἐν τῇ παρθένῳ ταύτῃ ψυχῇ, ἦτις ἦν ἀγευστος τοῦ θεῖου τούτου αἰσθήματος καὶ ἢ ἢ φαντασία δὲν ἐφθάρη ὄνειροπολοῦσα αὐτό. Νέα ζωὴ ἐφαίνετο ἐμφυχοῦσα αὐτὴν, ἢ δὲ παντοδύναμος αὐτῆς πνοὴ τὴν παρεσυρε πρὸς τὸ κόσμον τούτου· ἢ ἐλαφρῶς πρὸς τοὺς ὤμους μου ἀποκλίνουσα κεφαλὴ της ἠκτινοβόλει· κατέχευτο ὡσεὶ ὑπὸ ἀλλοφροσύνης, ἢ δὲ εἶχε συνειδήσιν. Οἱ ὀφθαλμοὶ της γενόμενοι αἰφνιδίως με-λάντεροι καὶ βαθύτεροι ἔλαμπον ὡς ἀστέρεις δύο· μοὶ ἐδωροῦντο τὴν ψυχὴν της· ἠσθάνομην ὑπὸ τὴν χεῖρα μου περιπαθῶς πάλλουσαν τὴν καρδίαν της· τὰ θερμὰ καὶ ὑγρά χεῖλη της διηνοῖγοντο ὡσεὶ ἐπιζητούντα τὰ ἐμά· ἡ κεφαλὴ μου περιεδύνετο· ἐν τοῖς κροτάφοις μου ἠσθάνομην τῶν ἀρτηριῶν τὴν σφύζην· ἔκωψα, καὶ ὅτε τὸ στόμα μου ὀλισθαῖον ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῆς συνήνησε τὸ ἑαυτῆς καὶ προσεκολλήθη ἐπ' αὐτό ἐν ἀρρήτῳ φρικιάσει τόσῳ σφοδρᾷ ἦν ἢ συναίσθησις τῆς ἠδονῆς ὥστε μετέχει σχεδὸν ἄλλου.

Ἄγνωστος ἔμελλον νὰ πράξω· ἢ ἐπαρῆ τῶν χειρῶν αὐτῆς συστρεφομένων ἐντὸς τῶν ἐμῶν μ' ἔκαιεν ὡς φλόξ· αἴφνης μὲ ἀπώ-θησεν ἀσθενῶς καὶ φοβερὰν ἢ μορφῇ της περιεχύθη ὠχρότητα· αἱ χεῖρες συνεστάλησαν· ἐκλείσθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἢ καὶ κατέπεσαν ἐκτάθην ἀκίνητος ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων· ἐγονηπέτησα· ὑπέλαβον αὐτὴν νεκράν· ἐνθυμούμαι ὅτι μετὰ τῆς ἀταραξίας ἐκείνης, ἦν ἐν ταῖς μεγάλας κρίσεισι δειννοῦαι τις, εἶπον ἐν ἑμαυτῷ· ἂν ἐντὸς δύο λεπτῶν δὲν κἀλήσῃ, θ' ἀποθάνω ὡσαύτως· ἐθεσα τὸν βραχίονα ὑπὸ

τὸν τράχηλόν της· μετὰ τινὰ δευτερόλεπτα ἐκινήθη καὶ ἀνέωξε τοὺς ὀφθαλμούς· περιέφερε περὶ αὐτὴν τὸ ἀόριστον καὶ πῶς ἐπτοημένον ἐκείνο βλέμμα τῶν ἐκ λιποθυμίας συνερχομένων· τὸ βλέμμα τοῦτο,

ὑπερ προσηλώθη πρὸς στιγμὴν ἐπ' ἐμοῦ χωρὶς νὰ μὲ ἀναγνωρίσῃ φρικώδη μοὶ προὔξενησεν ὁδύνην.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΣ.

Ὁ νέος κόσμος στερεῖται μὲν ἀρχαίων ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν καὶ τιτλοφόρων πριγκήπων ἐνασμενιζομένων ἐπὶ ἐμβλήμασι καὶ οἰκοσήμοις καὶ ἀρχαιοπαραδότῳ εὐγενείᾳ, οὐχ' ἦττον ἔχει τοὺς μεγίστους βαθυπλοῦτους τῆς ὑψηλίου. Μεταξὺ τῶν σπουδαιοτάτων ζαπλοῦτων Gould,

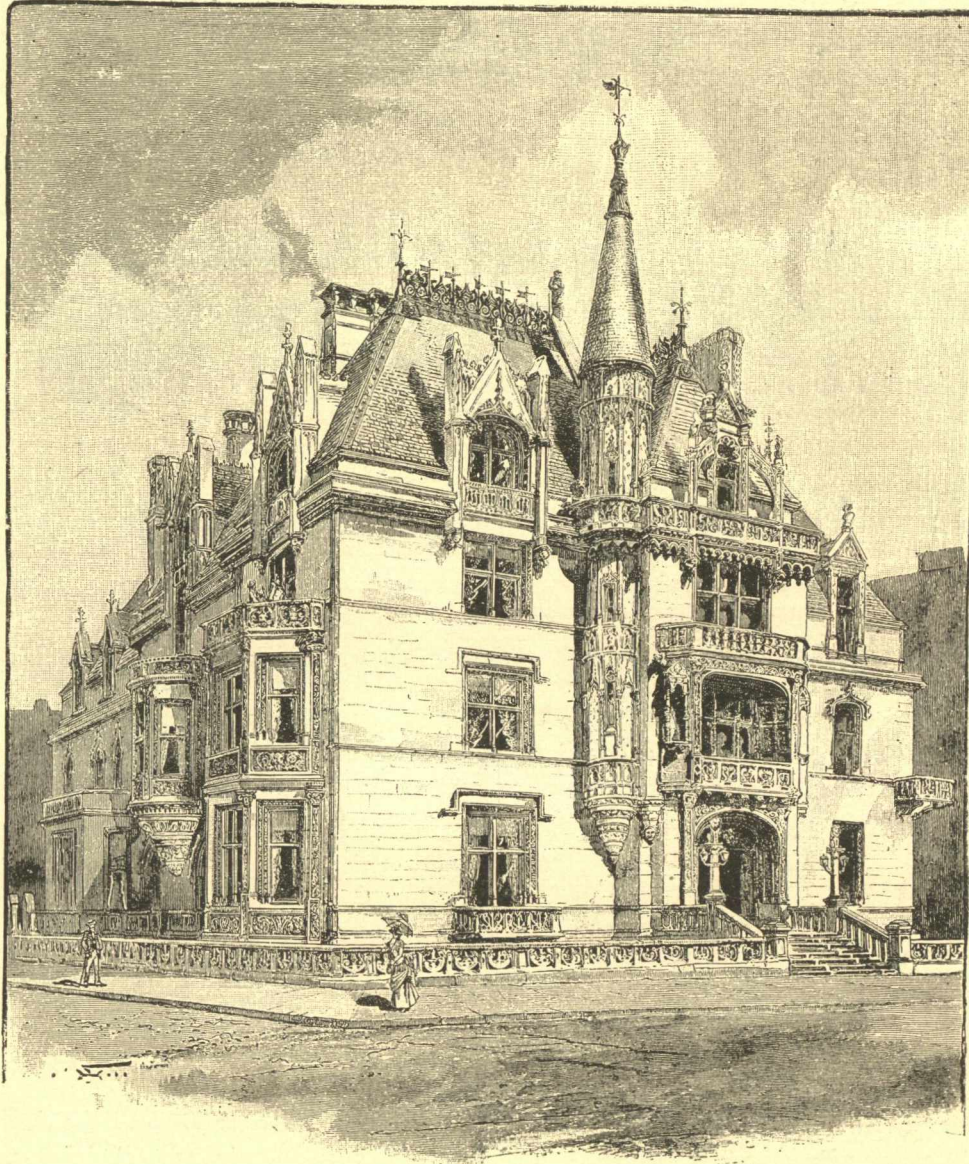
Mackay καὶ Vanderbilt ὁ τελευταῖος τυγχάνει ὁ τὸ μείζον ἐπισημῶν ἐνδιαφέρων.

Ὁ πρῶτος Βάνδερβιλτ, ὁ Κορνήλιος, ἀνήκεν εἰς οἰκογένειαν μετρίας τάξεως. Ὁ πατήρ του, ἐκ Δανῶν τὸ γένος ἔλκων, ἦν πτωχὸς χωρικός κατοικῶν καλύβην πενιχρὰν διὰ σχιδάκων ἐπεστεγασμένην. Ὁ νέος Κορνήλιος ἦτον ἀμελής μαθητὴς μὴ κατορθῶν νὰ ὀρθογράψῃ. Δεκαεξαέτης συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἀποκτήσῃ μικρὸν πλοῖον. Ἡ μήτηρ του, γυνὴ φρόνιμος καὶ πεπειραμένη, σκεφθεῖσα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς περὶ τῆς ἐπιθυμίας ταύτης τοῦ υἱοῦ της, τῷ εἶπε τὴν ἐπαύριον, ἦτοι τὴν 1 Μαΐου τοῦ ἔτους 1810· ἄκουσον, Κορνήλιε, ἐὰν ὑπόσχῃσαι νὰ καλλιεργήσῃς καὶ σπείρῃς τὰ 8 στρέμματα μᾶς μέχρι τῆς ἑορτῆς τῶν γενεθλίων σου, θὰ σοὶ δώσω τὰ 100 δολλάρια, τὰ ὅποια ἐπιθυμῆς διὰ νὰ ἀγοράσῃς τὸ πλοῖόν σου. τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τῆς εἰς ἑκατομμύρια ἀνελεύθουσης περιουσίας του, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ὁποίας, 90 ἑκατομμύρια, ἐγκατέλιπε μετὰ τὸν θάνατόν του ἐπισυμβάντα τῇ 10 Ἰουλίου 1876, εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν αὐτοῦ Γουλιέλμον. Ὁ νέος Βασιλεὺς τῶν σιδηροδρόμων ἦγε τότε τὸ 56 ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ἀκολουθῶν τὰς παραδόσεις τοῦ πατρὸς του κατώρθωσεν ἐν διαστήματι ἑξ ἑτῶν νὰ διπλασιάσῃ τὴν περιουσίαν του καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀναπαυθῇ ἐπὶ μικρὸν. Ἀνήγειρε τὸ λαμπρότατον τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὑπαρχόντων μεγάρων· διὰ τὰ θυρώματα αὐτοῦ, ἅτινα ἐγένοντο κατὰ

πιστὴν ἀπομίμησιν τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ περιφήμου ναοῦ τοῦ Baptistarium τοῦ Ghilberti, ἐδαπανήθησαν οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 100 χιλ. φράγκων. Μία πτέρυξ τοῦ μεγάλου ἐγκλείει πλουσίαν πινακοθήκην, ἣν συνεπλήρωσε διὰ προσκτήσεως εἰκόνων κατὰ τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἐπὶ τούτῳ ἐπανειλημμένως γενόμενα ταξείδιά του.

Ταυτοχρόνως προσεπάθησε νὰ κοσμήσῃ διὰ μνημείων τὴν πατρίδα του μετακομίσας ἐξ Αἰγύπτου τὸν ὄβελισκον τῆς Κλεοπάτρας, τὸν ὅποιον καὶ ἐτοποθέτησεν ἐν τῷ κεντρικῷ ἄλσει τῆς Νέας Ὑόρκης δαπανήσας ἡμισυ ἑκατομμύριον. Ἰδρυσε ἐπιστημονικὰς σχολὰς καὶ ἐπροικοδότησε πλουσιοπαρόχως τὸ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνιδρυθὲν Πανεπιστήμιον Tennessee. Ἐξανκληθεὶς ἐκ τῶν πολλῶν περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς κολοσσαίας αὐτοῦ περιουσίας κόπων ἀπέθανε τῷ 1884 κληρο-

ΤΟ ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥ ΒΑΝΔΕΡΒΙΛΤ.

δοτήσας εἰς μὲν τὸν πρεσβύτερον υἱὸν του, τὸν Κορνήλιον, 80 ἑκατομμύρια δολλάρια (400 ἑκατομμύρια φράγκα), εἰς τὸν δευτερότοκον 55 ἑκατομμύρια, εἰς ἕκαστον δὲ τῶν λοιπῶν 4 τέκνων του ἀνὰ 10 ἑκατομμύρια, καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς περιουσίας του 8 ἑκατομμύρια εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

